

ABONAMENTUL

un an . 28 Cor.
 jum. . 14 .
 o lună . 2,40 .
 arul de zi pentru Ro-
 și străinătate pe
 an 40 franci.
 on pentru oraș și
 comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA :
 Strada Deák Ferenc Nr. 20.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă fiecare șir
 20 fileri.
 Manuscripte nu să inapo-
 lază

Serbările culturale dela Blaj.

Ziua a doua: Adunarea societății teatrale. — Ședința secțiilor Asociației, — Banchetul mitropolitului Mihali. — Sborul lui Vlaicu. — Ziua a treia.

Blaj, 29 August.

Andrei Bârseanu: președinte al Asociației.

Arad, 30 August.

O telegramă din Blaj ne aduce vestea așteptată, că Andrei Bârseanu a fost ales președintele „Asociației” noastre. Cunoaștem amănuntele acestei alegeri, suntem curioși să le cunoaștem, dar ele nu pot avea nici o importanță acum. Este că Andrei Bârseanu a fost ridicat azi în scaunul de președinte al celei mai mari instituții culturale a noastre. Andrei Bârseanu, profesorul distins, literatul și academicianul nostru apreciat este chemat să conducă de astăzi înaintea destinelor „Asociației” noastre: vestea aceasta trebuie să umple de bucurie inima oricărui român pătruns de marea însemnătate ce o are această instituție națională a noastră. Nu se găsea între noi om, care să fi putut îndeplini cu mai multă pricepere această funcție onorifică a neamului nostru. Andrei Bârseanu era designat de mult să ajungă acolo unde a ajuns astăzi prin votul membrilor „Asociației”, știm doar că și imediat după moartea bătrânului Șterea Șuluțiu, privirile tuturor românilor dela noi s'au îndreptat spre acest iudeu dascăl menit să ducă mai departe spre perfecționare opera mare începută de generația noastră înaintași. În Andrei Bârseanu căutăm și am găsit, toți cei cari muncim cu desinteres și însuflețire în ogorul culturii naționale, personalitatea armonioasă și puternică, vrednică și capabilă să îndrume toate manifestațiile noastre culturale.

Andrei Bârseanu va fi fost și un profesor iubit și respectat de elevii lui cari nici azi nu-și vor putea scoate din suflet și din inima acela luminos de om superior. Andrei Bârseanu este și un învățat temeinic, un literat plin de înțelegere pentru toate manifestațiile spiritului omenesc, un muncitor spornic pe toate terenele vieții noastre publice și mai pe sus de toate un splendor caracter de om cinstit, o nobilă inimă curată, frumoasă și curată. Cine a trecut lângă acest bărbat, cine a privit în ochii

lui vii și strălucitori de inteligență, și nu a simțit strecurându-i-se în suflet o tainică liniște, o seninătate binefăcătoare, ca după recitarea unei poezii orașiene?

Andrei Bârseanu este întruparea cea mai fericită a cinstei și a rigorismului moral atât de uitat în vremea noastră din urmă. În el, prin o generoasă dărnicie a naturii, s'au putut împreuna, și rafinamentul artei și rigurosul simț de datorie, aspra fire de apostol neiertător și poezia sufletului de visător. O minunată personalitate armonică, dulce și impunătoare, care a cucerit inimile tuturor românilor.

În istoria „Asociației” noastre am putut înregistra multe acte vrednice de trecut ca pilde grăitoare viitoarelor generații ale neamului nostru. Marii și nemuritorii ei întemeietori ne-au lăsat o moștenire mare și fără de preț. Cu toate aceste instituții această cultură a noastră nu totdeauna a fost ceea ce trebuia să fie și așteptăm și noi să fie.

Au fost vremuri, mai ales la început, când ea era socotită ca o cetate cu ziduri înalte unde nu poate pătrunde decât spiritul asupru și greu al științei, au fost apoi și clipe de tristă somnolență păgubitoare. Abia de câțeva vreme și-a făcut intrare în sinul ei, la porunca spiritului nou al vremii, o nouă îndrumare plină de viață „Asociația” a început să îmbrățișeze multiplele chestiuni cari frământă viața noastră națională, s'a coborât mai ales în popor, a arătat un deosebit interes pentru economia noastră națională și în aceiași vreme a sprijinit cu căldură și literatură noastră românească. În mare parte este a se atribui acest fapt merituosului ei fost vicepreședinte, răsplătit astăzi prin onorifică funcție de președinte.

Noi vedem în această nimerită alegere a lui Andrei Bârseanu, nu numai un act de recunoștință față de meritele unui om, ci și un triumf al noilor idei regeneratoare cari au pătruns în inima „Asociației” noastre. Suntem deci convinși că împreună cu toți oamenii noștri de bine putem să strigăm:

Trăiască Andrei Bârseanu, noul președinte al Asociației noastre!

Ziua a doua a serbărilor culturale din Blaj a mai adăugat un moment frumos la însemnătatea lor istorică. Momentul zilei dintâi, coborirea la adunările noastre culturale a tuturor arhierilor noștri, fără deosebire de confesiune, a stăpânit și azi. Ceice au văzut alături capii celor două biserici românești, înșirați și ei în rândurile modeștilor luptători pentru înaintarea culturală a poporului românesc, n'au putut să se întoarcă la vetrele lor decât cu credința întărită în viitorul acestui neam.

Și avem bucuria de-a putea înregistra cu acest prilej, în contul zilei de azi, și două manifestații ale celor doi arhieri, unul făcând parte din biserica ortodoxă, celalt din biserica unită.

Pentru întâia dată s'au auzit, după vreme atât de îndelungată din gura unui arhieru român accente mai hotărâte despre drepturile noastre la o cultură românească națională. Ne place a crede că toaștul P. Sf. Sale Dr. Demetriu Radu, episcopul gr. cat. al Orăzii-mari e numai cel dintâiu pas pe drumul, pe care am dori să-i vedem mergând pe toți Arhierii noștri, alături, în deplină unire, așa cum i-au văzut la Blaj miile de Români adunați din toate colțurile României. A doua manifestare a fost a celui mai tânăr arhieru român, a P. Sf. Sale Miron E. Cristea dela Caransebeș. Luând cuvântul în adunarea societății pentru fond de teatru român, cărmuitorul diecezei Caransebeșului a stăruit asupra datoriei conducătorilor, firești și aleși, ai poporului de-a veghia cu sfințenie asupra comorilor prețioase de obiceiuri și datini românești, azi primejduite din toate părțile. Au mișcat adânc mai ales cuvintele prin cari P. Sf. Sa declară că Arhierii trebuie să arete că sunt una cu poporul și în bine și în rău, — „dar mai ales în rău”.

Momentul istoric al zilei de azi a fost, însă, sborul lui Vlaicu.

Vlaicu va sbură de pe Câmpul Libertății!

Știrea aceasta laconică a răscolit toată obștea românească dela noi și Câmpul Libertății de azi a văzut tot atâta lume românească câtă a văzut Câmpul Libertății de acum 63 de ani.

Nu avem destule cuvinte să zugrăvim entuziasmul zecilor de mii de Români când pentru întâia dată am văzut ridicându-se în văzduh, de pe Câmpul Libertății atât de bogat pentru noi în amintiri istorice,

cea mai strălucită cucerire a minții ome-nești: de data aceasta a unei minți românești.

Cum modestul fiu de țaran dela Bintiș, în ocoale mari, încunjura Câmpul Libertății, trecând peste Blaj, dealurile cel înconjoară, mii de ochi s'au umezit și glasu-ri ca de clopot făceau să răsună întinde-rea largă ducând salutul nostru sus, în sferile pe cari le stăpâna Aurel Vlaicu dela cârna celui dintâi aeroplan românesc.

Sărutul pe care Prea Sf. Sa Miron E. Cristea l-a depus pe fruntea lui Aurel Vlaicu e tributul de admirație și recunoștință al nostru al tuturor.

Pentru cei ce au fost...

Un moment solemn al serbărilor jubilar ale „Astreii” a fost parastasul pentru odihna sufletească a marilor întemeietori ai acestui înalt așezământ cultural al nostru.

Dimineața, la orele 8, s'a oficiat în biserica catedrală o liturghie măreață, după care toți Arhiepiscopii noștri și preoții, au plecat la cimitirul apropiat al bisericii parohiale, unde își dorm somnul de veci mitropolitul Iosif Șterea Șuluțiu; canonicul și filologul Timoteiu Cipariu și tribunul din 1848 Axente Sever.

Pentru odihna lor s'a oficiat în cimitir un parastas înduioșător, care a fost încununat prin pănegiricul avântat al dlui Ioan F. Negruțiu. În cuvinte alese, d. Negruțiu a zugrăvit miilor adunate figurile mărețe ale acestor idealisti, arătând meritele lor pentru cultura neamului românesc.

I.

Adunarea societății teatrale.

La orele 10, se deschide în marele pavilion din curtea liceului adunarea generală a celei a doua instituțiuni culturale de însemnătate mare pentru noi — adunarea generală a societății pentru crearea unui fond de teatru român.

O delegație de trei membrii (Gheorghe Dima, Dr. Ambrosie Chețianu și Dr. Gavril Tripon) e trimisă la reședința mitropolitană pentru a-i invita pe Arhiepiscopii să ia parte la ședința societății.

Ca și în ziua premergătoare, sosirea în mijlocul poporului a înaltelor noastre fețe bisericești a fost salutată de urale puternice. Deodată cu Arhiepiscopii a venit și prefectul comitatului, Széll Iozsef, care a luat parte la toate ședințele și serbările.

Lipsind dela această adunare atât președintele Dr. Ion Mihu, cât și vicepreședintele Virgil Onițiu, adunarea a fost condusă de membrul în comitet Vasile Goldiș.

Lipsa a celor doi membri fruntași ai comitetului teatral a fost viu discutată și a dat prilej la cele mai osebite interpretări. În orice caz, lipsa lor a dat acestei adunări un caracter de ședință de toate zilele. Și discursul de deschidere s'a mărginit la accentuarea, în general, a scopurilor urmărite de societate, fără a ne da vre-o idee îndrumătoare, cum a spus însuși d. Goldiș.

Discursul de deschidere.

Adresându-se arhiepiscopilor și numeroasei asistențe, d. Goldiș dă cetire următorului discurs:

Cu adâncă părere de rău trebuie să anunț că atât ilustrul președinte al acestei societăți d. dr. Ion Mihu cât și vrednicul nostru vicepreședinte d. Virgil-Onițiu prin motive sanitare sunt împiedecați a lua parte la această adunare generală.

Astfel în ultimul moment ca membru mai vechiu al Comitetului, am fost necesitat eu să

primesc asupra-mi de astădată conducerea adunării generale a Societății pentru crearea unui fond de teatru național român.

Regret adânc această întâmplare nu numai pentru motivul că ea ne-a lipsit de bucuria de a avea între noi pe cei doi bărbați distinși ai neamului nostru, dar o regret și pentru cuvântul că în acest chip această adunare generală, menită să contribuie la înălțarea serbărilor culturale ale națiunii noastre, cari se desfășoară cu atâta splendoare în aceste zile pe pământul Blajului sfințit prin atâtea scumpe amintiri, este lipsită de decorațiunile pe care l-ar fi primit prin conducerea ilustrului președinte ori a vrednicului nostru vicepreședinte.

Și tocmai acum am fi avut mai mare trebuință de înțelepciunea acestor frați ai noștri, când societatea pentru crearea unui fond de teatru român intră în o nouă fază a propășirii spre mărețul scop pentru care s'a înființat și pentru care cu adevărat idealism a fost susținută prin atâtea greutăți și îndoieli.

În adunarea generală extraordinară din anul trecut s'a făcut schimbarea Statutelor acestei societăți în scopul ca să avem putința de a iniția lucrările pregătitoare pentru inactivarea faptică a teatrului român. Guvernul a încuviințat această schimbare de statute și astfel societatea noastră se află în fața problemei ce și cum este de făcut, ca visul frumos al înaintașilor noștri, care atâtea vreme multora dintre noi li-se părea într'adevăr vis în veci nerealizabil, teatrul nostru național român să se înfăptuiască.

E mare și grea problema aceasta, dar ea este totodată una din cele mai arzătoare, din cele mai frumoase probleme ale vieții noastre obștești, căci așa simțim, teatrul român are să devie mijlocul cel mai efectiv pentru desăvârșirea conștiinței noastre naționale și în consecință pentru consolidarea unității culturale a întregului neam românesc.

Căci teatrul, ce voim a înființa nu va fi „teatrul meserie”, intrerindere comercială, ci trebuie să fie „teatrul artă”, biserică a bunelor moravuri, școală de însuflețire și sfânt îndemn spre tot ce este bun, nobil și frumos.

Suntem adânc convingși de adevărul cuprins în cuvintele lui Mihail Eminescu: „Dacă repertoriul e sufletul unui teatru, actorii sunt corpul lui, sunt materia în care se întrupează repertoriul”.

Teatrul național român, pe care voim a-l înființa, trebuie să fie suflet frumos în trup sănătos, căci numai în acest chip el va deveni templul, în care se va lucra cu însuflețire și devotament la făurirea măririi și fericirea națiunii noastre românești.

Și tocmai, fiindcă a sosit ceasul în care societatea teatrală română are să pună temelie principiilor, cari să fie dirigitoare la crearea repertoriului potrivit al viitorului teatru român, precum și la creșterea, îndrumarea și angajarea puterilor necesare de actori; trebuie mai vârtos să regretăm lipsirea din mijlocul nostru a președinților acestei societăți, cari ar putea să aibă și îndreptățirea și chemarea, dar și pătrunderea înțeleaptă spre a desemna linia conducătoare pentru rezolvirea problemei frumoase, dar grele, care ne preocupă.

Mie îmi lipsesc doar toate acestea, dar fără îndoială îmi lipsește îndreptățirea, ca dela acest loc să preocup prin ale mele vederi dorințele și hotărârile eventuale ale Onoratei adunări asupra chestiunilor cari de astă dată vor fi puse la ordinea zilei. Simțesc că în acest loc nu am alt drept decât datorința conducerii formale a desbaterilor onoratei adunări generale.

Problemele date spre rezolvire acestei adunări sunt cuprinse toate în rapoartele Comitetului, cari vi-s'au înaintat. Aș putea deci să termin, dar prilejul pentru care societatea teatrală își ține adunarea sa generală anul acesta la Blaj, mă îndeamnă ca și din acest loc să exprim fericirea

noastră că ni-s'a dat să fim martori părtași la aceste zile mărețe, la această triumfală sărbătoare a culturii naționale românești.

Soră mai mică, dar soră dulce și iubitoare Societatea pentru crearea unui fond de teatru venit cu drag și cu mândrie să iee parte la nuntă frumoasă și veselă a surorii sale mai mari, nuntă la care cu binecuvântarea tuturor metropolitilor și episcopilor români națiunea română din Ungaria și Transilvania a jurat credință și veci unității sale culturale, unității sale în cuvinte și în simțiri.

Din ceruri ne privesc marii Arhiepiscopii, cari fost și Andreiu cu umilintă se prosterne dinaintea tronului celui Atotputernic zicând: Ție mulțumesc, Doamne, căci văd înoindu-se fi națiunii mele, cum se înoiesc tinerețele vulturului.

Adunarea generală a societății pentru crearea unui fond de teatru național român o declar deschisă.

Înainte de a declara adunarea generală deschisă, d. Goldiș adresează, atât în numele comitetului societății teatrale, cât și în numele celor de față câteva cuvinte de mulțumită Arhiepiscopilor cari au grăbit să ia parte la adunare. Îndeosebi stăruie asupra meritelor, câștigate pentru societate, ale P. S. Sale episcopul Caransebeșului, Dr. Miron E. Cristea, care a fost bărbat de încredere al societății.

Profesorul Dr. Ambrosie Chețianu salută adunarea generală în numele filialei Blaj a societății teatrale, precum și în numele Blăjenilor, adresându-le tuturor ură calduros „Bine a-ți venit!”

Un arhiepiscop despre teatru.

În mijlocul unor puternice urale se ridică figura simpatică a celui mai tânăr arhiepiscop al nostru, Miron E. Cristea, dela Caransebeș. Discursul Prea S. Sale, în care a arătat originea religioasă a jocurilor noastre a fost pentru mulți o adevărată revelație.

Prea S. Sa. a spus cam următoarele:

„Între așezămintele culturale ale unui popor care vrea să aibă viitor sigur, teatrul ocupă loc de frunte. El poate să devie o școală puternică care să lumineze masele; poate să nobiliteze și, reamintindu-ne faptele glorioase ale strămoșilor, să deștepte în suflete conștiința mândriei naționale. Că greu se va putea găsi un al doilea așezământ care să poată contribui la deșteptarea conștiinței naționale în aceeași măsură, în care contribuie teatrul.”

Teatrul național al unui popor trebuie să fie o școală care să crească caractere tari. El trebuie să ne înfățișeze viața idilică a poporului, toate manifestările ei caracteristice, datini și obiceiuri strămoșești, cari la noi sunt aproape în seamă.

Un teatru național trebuie să poarte grija muzicii, de jocurile, de toate manifestările artistice ale unui popor. Și, revenind la poporul nostru, ar fi o greșală și un păcat de neiertat dacă conducătorii nu și-ar împlini datoria de a le da viață și dragoste, scăpând aceste scumpe comori din primejdiile de cari sunt amenințate mai astăzi.

Să nu Vă surprindă că un preot, un arhiepiscop vorbește în fața alor mii de oameni despre lucruri profane. Și arhiepiscopul trebuie să se intereseze de toate trebuințele unui popor, al cărui conducător a ajuns din mila lui Dumnezeu. Și pe lângă să se intereseze fără ori ce grijă, pentru că jocurile naționale ale unui popor au izvorit din religie și sunt acțiuni și mișcări rituale.”

Prea S. Sa arată apoi cu pilde luate din istoria teatrelor, că la leagănul teatrului modern au veghiat procesii religioase, obiceiuri și ceremonii rituale. Face o temeinică expunere a procesului de evoluție a teatrului la noi și apoi conchide:

„Să nu renege, deci, teatrul nostru român și rămână în cadrele lui religioase și naționale, atunci va fi o instituție de cel mai mare folos, făcând ceea ce nu poate face biserica și școala: va completa educația națională a poporului nostru.

Aceasta e dorința noastră a Arhierilor cari am venit în mijlocul D-Voastră. Am simțit o încredințare să văd acest oraș. Să aducem prinos de recunoștință marelui Arhiepiscop Andreiu, care înființat Asociația și să arătăm că în spiritul ei vrem să continuăm munca. *Am venit să arătăm că suntem cu poporul în bine și că suntem cel mai ales în rău.*

Am venit în același timp să ne închinăm memoriei unui călugăr care în desagi purta o coră neșecată de știință.

Am venit să arătăm că noi cu toții, fiii amănunțor bisericilor, trebuie să ne înrolăm la muncă la stindardul culturii naționale românești, care acum în trecut așa și în viitor trebuie să se încheieze pe tradițiile sale istorice.

Zilele aceste să fie pentru noi un puternic demn să dispară dintre noi ori ce deosebire de profesii și să nu îngăduim decât rivalitatea și să ne întrecem unii pe alții în munca pentru înaintarea culturală a poporului și neamului românesc.

Să dea Dumnezeu ca prin dragoste frățască armonie, toți, și uniți și ortodoksi, să luptăm totdeauna alături, umăr la umăr, pentru acest ideal cultural”.

Discursul acesta, rostit cu mult avânt, făcând adâncă impresie și a fost des întrecut de aplauze.

În câteva cuvinte, d. Goldiș mulțumește dlui Cristea. Se trece apoi la punctul din ordinea de zi.

Raportul general al Comitetului și Planul de acțiune” se consideră citite. Se trece apoi, la propunerea dlui profesor Gh. Popovici, comisiile pentru cenzurarea raportului general, al raportului pentru cenzurarea socotelilor și comisia pentru înființarea de membri noi.

Cu aceste se termină prima ședință a societății teatrale, anunțându-se a doua ședință pentru mâine.

Tot ce ar fi de însemnat e că d. Horia Petrescu și-a amânat conferința publică și teatrul dela noi” pe a doua zi. Nu tot așa a făcut d. Dr. Valer Braniceanu la Lugoj. D-sa a vorbit despre începuturile unei societăți teatrale românești în 1848, sprijinindu-se pe câteva comunicări interesante publicate în foaia săptămânală „Muzeele Poporului”, redactat în 1848 de G. Popovici, ca organ românesc al grupului revoluționar.

II.

Ședința festivă a secțiilor științifice ale „Astreii”.

Locul în fruntea mesei îl ocupă d. Anu Bârseanu, președintele Asociației, care a condus ședința festivă a secțiilor științifice literare ale Asociației.

S-au cetit două conferințe ale căror conținuturi au fost de multă actualitate.

D. Dr. Iosif Popoviciu, docent al universității din București, a ținut să reînvie amintirea urmașilor personalitatea pu-

ternică alui Ion Maiorescu, marele dascăl al țării românești, născut la Bucerdea, lângă Blaj cu un secol înainte (1811).

Jubileul acesta centenar a fost pentru d. Popoviciu un bun prilej pentru a scoate în relief munca mare desfășurată de acest fiu distins al Ardealului pentru înaintarea poporului românesc din Regatul român de azi și stăruințele lui pentru îmbunătățirea sortii fraților săi de acasă.

Interesanta și instructiva conferință a dlui Iosif Popoviciu a fost răsplătită cu aplauze vii.

Al doilea conferențiar a fost d. Octavian Goga, care a vorbit despre „Curenți de idei în literatura ardeleană dela 1848 până în zilele noastre”, a cărei publicare o începem azi în alt loc al ziarului nostru.

Sărbătorirea dlui Goga.

Când se ridică d. Octavian Goga asistența numeroasă izbucnește în urale prelungi cari se repetă vreme de vre-o zece minute, fără ca d. Goga să poată lua cuvântul.

Ovațiile aceste furtunoase au fost și sunt cea mai grăitoare dovadă a simpatiei ce o nutrește marea majoritate a poporului nostru față de personalitatea deslușită și sănătoasele idei românești ce le propagă acest convins luptător pentru unitatea noastră culturală. Ele vin ca un răspuns inapelabil la injuriile bătărești ce i-s-au adus în public (și mai ales la calomniile ce i-se aduc în taină, dela om la om). Ele au fost cea mai categorică desmintire că curentul nou de viață românească al cărui cel mai ilustru reprezentant e d. Goga ar găsi în marele public românesc o altă interpretare decât cea adevărată: *muncă națională.*

Ovațiile aceste furtunoase s-au repetat în cursul conferinței sale în multe rânduri. Asistența întreagă era par'că stăpânită de un curent puternic de electricitate care făcea să tresară inimile de fiorul veșnicilor adevăruri pe care le-a știut întrupa d. Goga în tot ce a dat lumii din comoara mare a sufletului său românesc.

Ovațiile aceste au fost în același timp și o desaprobară a celor cari din deosebite motive nemărturisite (în cari nu se însiră respectarea dorințelor obștești) au ținut să excludă din cadrele oficiale manifestarea unei personalități care nu putea decât să ridice nimbul marilor noastre serbări culturale.

Când d. Goga a sfârșit conferința sa cu o fină ironie la adresa „porodiei de crai bizantin” care nu găsește pentru popor decât cuvinte de ură și dispreț, — ovațiile s-au înnoit cu putere îndoită. Dela un colț al pavilionului până la celălalt răsunau puternicele proteste „Jos Zamfirescu” și călduroasele accente de îmbărbătare „Trăiască Goga”.

Și în vreme ce miile de oameni aduceau tributul lor de recunoștință și admirație injuratului poet, d. Vasile Goldiș ședea în umbră, pe tribună, nu departe de d.

Goga. Intunecat, palid, pământiu, ce gânduri vor fi frământat mintea lui?

Va fi avut oare, tăria să recunoască adevărul ce se desprinde atât de limpede din miile de glasuri entuziaste?

D. Goldiș a fost, de altminteri, cel dintâi care l'a felicitat pe „iubitul său elev Octavian”, în ale cărui „articoloaie” câteva săptămâni în urmă vedea numai o „morală falsă”....

III.

Banchetul mitropolitului Mihalyi.

După ședință, I. P. S. Sa Mitropolitul Mihalyi a oferit notabilităților venite la Blaj un banchet de vre-o 120 de tacâmuri. Au luat parte la banchet toți arhierii români, comitetele celor două societăți întrunite în adunarea generală la Blaj, și oaspeții mai distinși dela noi și din Regat.

La banchet s'au rostit numeroase toasturi.

Cel dintâi toast l'a ridicat însuși mitropolitul Mihalyi pentru oaspeți. Presărat cu glume, acest toast a făcut impresie bună.

I. P. S. Sa mitropolitul Meșianu dela Sibiu a răspuns cel dintâi, relevând momentul istoric când toți Arhierii români, uniți și ortodoksi, se adună în reședința mitropolitană din Blaj, veniți în acest oraș însemnat pentru a sprijini prin prezența lor marile probleme culturale ale poporului românesc.

Toastul episcopului Dr. Demetriu Radu s'a impus prin nota națională pronunțată și prin demnitatea cu care apăra dreptul *culturii naționale*. De mult nu s'au mai auzit din gura unui arhiepiscop român accente atât de hotărât românești. Când și-a terminat toastul, citând pe poetul Andreiu Mureșianu „Proeți cu crucea 'n frunte”, a izbucnit ropot de aplauze: *toată asistența, în frunte cu Arhierii, s'a ridicat în picioare, cântând această strofă din „Deșteaptă-te Române”.*

D. Urban-Jarnik, profesor universitar din Praga, vechiu membru al Asociației, a povestit din reminiscențele sale din trecut, când înainte cu 35 de ani a venit la Blaj pentru a fi cununat în biserica catedrală. A vorbit o splendidă limbă românească.

D. Andrei Bârseanu a închinat pentru Arhierii.

A urmat apoi toastul dlui Simion Mehedintzi, profesor universitar în București. Rostit într'un ton prețios, cu multe reticențe diplomatice, toastul a fost închinat pentru unitatea culturală. Făcând apologia „Junimii” și a revistei „Convorbiri literare”, a dovedit că este un mai bun sprijinitor al revistei sale decât un orator care răpește.

Multă însuflețire a stârnit discursul, întrecut cu amintiri personale, al dlui I. Bianu, bibliotecarul Academiei române din București, care a reînviat trecutul școlilor din Blaj, arătând importanța lor istorică pentru cultura neamului românesc.

Ultimul toast a fost al dlui Partenie Cosma, în care venerabilul bătrîn a salutat oaspeții din România și a mulțumit pentru ospitalitatea ce li-s'a dat.

Banchetul presei.

Confrății dela „Unirea” au oferit reprezentanților presei un banchet prietenesc în grădina din Veza. Mâncări bune (mult mai bune și... proaspăte decât la banchetul de Duminecă) și voce bună multă.

La banchet a luat parte și maestrul Caragiale, protopopul Clujului Dr. Elie Dăianu, poezii Șt. O. Iosif și Victor Eftimiu din București, artistul

Inscrierile școlare!
Fodor și Halász

Arad, Telefon 457. Lângă prăvălia de haine Neumann.

Trusouri complete pentru băieți de internat. Pălării de băieți marca »Pikler« și fabricație englezească. Rufărie, calitate întâi. Ciorapi articole de toaletă și diferite necesarii. — Prăvălie de primul rang pentru modă de bărbați. Comande din provincie se execută prompt și conștientios.

Petre Liciu și reprezentanții presei din Regat și dela noi.

Toasturi nu s'au ridicat. Au închinat numai, în câteva cuvinte, d. Aurel Domșa pentru Caragiale și d. Dr. Elie Dăianu pentru Liciu. În schimb, neîntrecutul nostru artist Liciu a declamat câteva anecdote stârnind mult haz.

A doua ședință a Astrei.

Intinzându-se serbările prea mult și fiind sborul lui Vlaicu anunțat pe orele 5 și jum., ședința a doua a Asociației care era să se ție la orele 4 îndată după deschidere a fost suspendată și amânată pe ziua de Joi.

A raportat numai comisia pentru cenzurarea raportului general, — primindu-se raportul.

IV.

Eroul zilei: Aurel Vlaicu.

De două zile mereu vine lume din toate părțile să-l vadă pe cel dintâi aviator român. Mai multă lume vine în ziua sborului, Marți. Toate trenurile sunt tixite.

Ziua întregă e un adevărat pelerinaj la hangarul de pe Câmpul Libertății, ca să vadă aeroplanul lui Vlaicu, străjuț de 8 feciori voinici din Bințiști, satul natal al lui Vlaicu, în frunte cu Ion... fratele lui Aurel.

Sborul e anunțat pe orele 5 și jumătate, dar de pe la orele 3 Câmpul Libertății începe să se negriască, pe aci, să se albiască, dincolo, de miile de Români, cărturari și țărani. Culmile cari jur împrejur îngrădese Câmpul Libertății sunt de asemenea ocupate de locuitorii satelor învecinate, cari de aici vreau să asiste la triumful geniului românesc.

Locul rezervat are formă de potcoavă. De-alungul stoborului de scânduri jandarmi cu baioneta mențin ordinea. Prezența lor este, însă, de prisos, căci organizatorii din Blaj, agili și neobosiți, în frunte cu inginerul Negruțiu, cu vorba stăpânească mulțimea pașnică.

Numărul privitorilor trece peste 30.000 de oameni.

După orele 5, iese din hangar Ion să vadă ce vânt bate.

„Are să zboare frumos, căci vremea e bună!” ne spune cu fața radioasă. Alături de el, un țăran voinic, tatăl lui Aurel, și o femeie modestă, în brațe cu o fetiță de vre-o 3 ani, mama și sora lui Aurel, stau de vorbă cu privilegiații cari au primit voie să treacă peste stobor.

Trăiască Vlaicu.

Deodată, voinicii dela Bințiști se reped la poarta hangarului, înlătură zăvoarele și înaintea ochilor noștri curioși răsare o construcție elegantă, simplă, ușoară. Ajunsă să fie văzută de toți, urale puternice strătaie văzduhul, cari se înoiesc când apare Vlaicu, pentru a se convinge și el despre vânt.

Dă ordinele necesare, apoi se întoarce în hangar, de unde peste câteva clipe răsare din nou în costum de aviator. Intre urale nesfârșite se apropie de aeroplan, netezește rind pe rind sârmele cari susțin planurile-aripi, cum ai netezi coama unui rob, apoi deodată sare pe scaunul său din dreptul motorului, face un semn și mecanicul pune în mișcare elicele.

Aeroplanul se cutremură. Elicele, învârtindu-se repede, tot mai repede, sbârâie... O tăcere ca de moarte stăpânește miile adunate. Nu se aud decât sbârâiturile elicelor. O încordare nervoasă, sufocantă, ne cuprinde pe toți. Stăm locului și privim cu răsuflarea oprită.

Deodată, Vlaicu face un semn, voinicii din Bințiști dau drumul frîngiei care oprea aeroplanul. Un moment încă apoi aeroplanul alunecă vre-o 5—6 metri pe iarba verde, ca deodată să se ridice în văzduh, ușor, fără cea mai ușoară legănare, ca o pasăre, mai ușor ca o pasăre.

Încordarea se deslănțuie într-o furtună de urale.

La 753 de metri.

A descrie emoția de care eram stăpâniți cu toții este aproape cu neputință. Oameni în vârstă își întorceau capul ca să șteargă pe ascuns o lacrimă. E un singur chiot ce se repetă dela un colț al Câmpului Libertății până pe culmile îndepărtate. Batistele flutură, pălăriile sunt aruncate în aer, lumea își strânge mâinile cu căldură. E un adevărat paroxism.

Și Vlaicu zboară ușor tot mai sus, înspre Mănărade, face un viraj repede, se întoarce spre Blaj, trece Târnava, trece peste capetele mulțimii, ocolește catedrala, trece peste culmile de pe cari mii de ochi sunt pironiți spre văzduh și se întoarce din nou peste capetele mulțimii înspre Mănărade.

Cum trece deasupra noastră, uralele de bucurie sunt atât de puternice încât fac să amuțiască sbârâiturile elicelor cari se mișcă cu o iuteală de 500 întorsături pe minut, — și Vlaicu răspunde de sus, din albastrul senin, cu mâna, stârnind nouă valuri de însufletire.

Și cum zboară, se ridică tot mai sus, tot mai sus, dispare în depărtări până abia se mai zărește ca o pasăre, un punct negru.

Cu o viteză de 90 klm. pe oră, zboară înainte, făcând de trei ori ocolul Câmpului Libertății și parcurgând în 29 minute o distanță de 45 klm. fără a se coborî.

Din toate părțile e urmărit de aparate fotografice. Un fotograf din București a venit anume să ia fotografii pentru cinematograf. Și Vlaicu nu se coboară încă, ci face deodată în apropierea catedralei, la o înălțime de peste 500 metri, un viraj brusc, îndrăzneț, aproape ne loc, care ne face să ne înghețe sângele... Dar ușor ca o pasăre, aeroplanul se întoarce. Vlaicu e stăpân peste el, îi cunoaște toate șuruburile, toate cusururile.

La ocolul al patrulea, Ion anunță lumea că Vlaicu aterisează. Teama de mai înainte cuprinde din nou lumea. La aterisare s'au întâmpnat cele mai multe nenorociri. Și aeroplanul coboară tot mai mult spre pământ, la 20 m., la 5 m., apoi deodată atinge pământul ușor, fără orice zguduire, fără orice legănare, mai lunecă câțiva pași, apoi se oprește și Vlaicu sare din sea.

Lumea grăbește înspre el. E luat în brațe, e purtat în triumf pe umere, înconjurat de sute de inimi aclamat de zeci de mii.

Vlaicu zâmbește blând și își șterge și el o lacrimă.

Ovații nesfârșite.

Intre privitori erau mulți cari au mai văzut sboruri de ale altor aviatori celebri, dar nici unul n'a reușit să se urce și se aterizeze cu atâta eleganță și siguranță ca Vlaicu. Ion, tatăl său sunt ridicați de mulțime pe umere. Fostul primar al Bințiștii salută, de pe toate părțile și abia își poate stăpâni emoția.

Mama lui Aurel, în momentul când aeroplanul s'a ridicat în aer, izbucnise în hohot de plâns.... Atunci îl vedea și ea pentru întâia dată sburind, primejduindu-și viața! Acum se uită mai liniștită în ochii senini ai lui Aurel, pentru care au jertfit atâta.

Prea Sf. Sa episcopul Caransebeșului se apropie de Vlaicu, îl strânge în brațe, îl sărută pe frunte, apoi trece la tatăl lui, îi strânge mâna și-l sărută și pe el. Și miile de oameni nu se duc, ci aclamă și doresc să-l vadă pe eroul zilei. La uralele lor răspund uralele altor nenumărate mii de pe culmile împrejmuitoare.

Vlaicu se retrage în hangar, dar lumea nu se îndepărtează. La un cias după sbor, par'că suțem tot atât de mulți cași în vremea sborului....

Vlaicu și-a înscris azi numele pentru veci în istoria neamului românesc...

Ziua a treia.

Din Blaj primim următoarea telegramă: Concertul de-aseară a fost un succes desăvârșit al maestrului Mureșanu. Opera română „Mănăstirea Argeșului” a fost acoperită de aplauze furtunoase. A asistat un public de peste 4000 de oameni.

Azi dimineață s'a deschis a doua ședință a societății teatrale. Comisiunile își prezintă rapoartele, cari sunt aprobate. Dela noi membri s'au încasat peste 3000 de coroane. S'a votat și noul plan de acțiune (pe care îl publicăm la alt loc N. Red.).

În ce privește locul viitoareii adunări, va hotărî mai târziu comitetul central.

În ședința a doua a asociațiunii a fost ales cu aclamație: președinte dl Andrei Bărsanu, iar vice-președinte canonicul Vasile Suci. La adunare a luat parte și mitropolitul Mihalyi, episcopul Radu, dl Nicolae Iorga care a sosit azi noapte, Octavian Goga, Aurel Vlaicu, cari au fost primiți cu ovații mari. Însufletirea enormă.

Noul președinte a fost salutat de mitropolitul Mihalyi și deputatul Dr. Ștefan C. Pop. Lumea îl aclamă cu entuziasm pe dl Iorga, cerînd să vorbească. Dl Iorga nu vorbește, fiindcă autoritățile nu-i dau voie. Dela membri noi s'au încasat peste 9000 de coroane.

Un glas frumos. Serbările noastre culturale dela Blaj au avut darul să stoarcă din condeiul veninos al ziarelor șovine ungurești noi insulte la adresa neamului nostru, noi denunțuri ridicole. Gureșu „Pesti Hirlap” ne-a făcut „valahii incuți”, iar „Budapesti Hirlap” cu reacredința cunoscută a cerat să denunțe societatea noastră culturală că ar face politică. Singurul glas frumos în corul acesta șgomotos și urit al presei ungurești avem să-l mulțumim ziarului „Vilag”, singurul ziar unguresc care în numărul său din urmă se ocupă, cu serbările din Blaj aducând o dreaptă apreciere adevărilor culturale românești și prezentând în adevărata lumină activitatea „Astrei” care-și serbează jubileul semicentenar. E greșit — spune pomenitul ziar — să cauți tendințe separatiste în mișcările culturale ale Românilor și să dai alarma pentru că societate literară sau culturală — în cadrele căreia incingându-se chiar discuții politice, acestea nu se desosebesc întru nimic de cele din oricare societate culturală ungurească a elementelor progresiste din țara aceasta — ține adunare. Nu se poate să folosești acest prilej pentru a renvia „grozăviile” fanteziste ale Românilor, din anul patruzeci și opt și să ponești amintirea oamenilor cari au luat parte la adunarea ținută în Blaj acum 60 de ani, care n'a fost o „conjuratie contra ungurime” ei o adunare de oameni cinstiti cari și-au spus părurile, dând expresie celor mai democratice idei a căror realizare a rămas și până astăzi o dorință, neimplinită — idei democratice sub flamura căroră luptă chiar elementele ungurești dornice de democratizarea țării.

Românii adunați acum la Blaj își vor aduce de sigur aminte de hotărârile luate în 48, dar toți cei cari vorbesc de „conjuratii” și „vârșări de sânge”, nu cunosc adevărul istoric, căci adunarea de pe „Câmpul libertății” e cel puțin atât de însemnată pentru înaintarea Ungariei ca și adunarea ungurească ținută în Pesta, la 13 Martie a aceluiași an. La acest jubileu al „Astrei” trebuie să ne pătrundem cu toții de bucuria de care tresare orice om modern văzând străduințele culturale ale unui neam. Căci cultura Ungariei progresa prin cultura neamurilor cari o alcătuiesc.

Cum informează Ungurii străinătatea? Franz Kossuth, de când numai este ministru, s'a apucat de gazetărie, spre nesfârșitul haz al „colegilor” lui ziaristi. Pe noi însă nu ne importă atentatele acestea la meșteșugul scrisului (și cari aduc, ca doi gemeni, cu articolele „autorizatului”) nici părerile politice ale celui mai incapabil șef de partid din Ungaria.

Dar iată că un nume celebru prin activitatea altcuiva, ispitește revista „Deutsche Revue” din Stuttgart să publice un studiu despre „Relațiile de drept istorice și politice din Austria și Ungaria”, iscălit: Fr. Kossuth. Cum e de prevăzut, receditează teoriile despre câte calități de rasă poftiți, — toate ungurești. Ceeace ne interesează pe noi, e felul cum se amintește, în treacăt, chestia naționalităților în articolul acesta. Mai întâi un pic de dascălire a Austriacilor pentru că nu ajută la întărirea unității de stat maghiar slăbind astfel indirect baza cea mai sigură a tronului habsburgic. Austria, firește, nu prezintă atâtea garanții, câte Ungaria unitară, fiindcă acolo „frecările de rasă sunt atât de mari și de inextirparibile, încât nu odată s'au înfățișat chipul — gravității înafară.”

La noi? Ascultați dovezi ale unei bunecredințe cunoașteri a lucrurilor și ale curajului de-a vorbi astfel — cum și la Unguri întâlnim cazuri rari.

„In Ungaria astfel de frecări naționaliste — provocate și acestea pe căi meșteșugite — găsim numai în unele părți. O parte a presei europene aduce — despre frecările acestea sporadice — știri foarte exagerate și tendențioase, fiindcă un grupuleț îndărătnic de agitatori face sistem și se ocupă profesional de publicarea și născocirea acestor povești fantastice. Rezultatul până acum este neînsemnat, și e firesc să fie așa, întrucât asuprirea nemaghiarilor din Ungaria, azi și în trecut, este un neadevăr răspândit cu îndrăzneală. Nu poate să fie asuprire acolo, unde căteva mii de oameni cu buze străine și-au putut păstra șapte-opt sute de ani neatinsă limba, religia, obiceiurile, portul național, — ca Sașii din Ardeal și cele câteva sute de Francezi colonizați în partea de mează a țării. De altfel în Ungaria cetățenii de orice limbă au drepturi civile și politice de o potrivă unii cu alții; ba nemaghiarii au relativ mai multe drepturi, întrucât guvernele din orice timp i-au favorizat la stabilirea censului care dă dreptul de alegător și la împărțirea corcuzilor electorale, fiindcă nemaghiarii pot fi cumpărați cu mai multă ușurință decât Ungurii (favoruri au primit mai ales Slovaci și Valahii). Cât pentru școalele (deci cultura) și religiile celor de buze străine, statul unguresc dăruiește pentru ele an de an multe milioane, — ceeace se poate vedea limpede din budget.”

Acestea le susține Kossuth cu o siguranță și lipsă de scrupul atâta de mari, încât îți face impresia că vorbește mamelucilor Unguri, ale căror aplauze frenetice au să urmeze ca ropăitul unei grindini pustiitoare. Și, dacă recitiți pasajul tradus, veți vedea că fiecare cuvânt conține cel puțin 99 de procente de neadevăr. Și totuși să nu ne fie permis a contesta bunăcredința sau competența conducătorilor unguri când este vorba de chestiile noastre?

Ci — să nu alunecăm pe panta ziarelor unguștite. Acestea ne învinuiesc de uneltiri, necinste și imoralitate de câte ori scriem adevărul. Firește vorbele acestea grele ni-le aruncă totdeauna fără a le putea sprijini de fapte. Noi ne mulțămim să înregistrăm reace se întâmplă de fapt, iar caracterizarea o omitem. Doar un învățământ să avem, de încheiere, din prilejul acesta: că informarea străinătății nu trebuie lăsată exclusiv în mâna acestor oameni, — cu nici un pret.

Curenți de idei în literatura Ardeleană dela 1848 până în zilele noastre.

De Octavian Goga.

Doamnelor și domnilor,

E atât de mare puterea de evocare a trecutului pe care o au lucrurile neînsufleteite din jurul nostru. S'ar părea că și ele primesc ceva din taina temilor a căror mărturie au fost și că apropiinate de ele te supune vraja clipelor apuse. Astfel e deajuns să vezi o frântură de braț dintr'o statuie antică, ca să-ți învie în minte imaginea lui Iaxitel, e de ajuns să te oprești la poalele unei tăți în ruine, ca din măcinășul de pietri să auzi glasul tulnicului războinic, chiot de lupte zângănit de oțel... Lucrurile mute își au limba tainică, pietrele vorbesc și drumetul le înțelege.

Trecând pragul muzeului britic și strecurându-te pe sub boltiturile largi în vestita sală cu za Panteonului, în mijlocul trupurilor de marmură, stând așa singur cu ochii rătăcitori dealun reliefurilor, cari înfățișează praznicele atene, ori privind în trecut plânsul săpat în piatră reginei Artemisa după Mausolos, vei simți o clipă de clipă privirile și-se întore înăuntru sufletul și-se pierde sub cerul senin al elisinelui greco-roman.

Cu cât mai puternică trebuie să fie această sație de reînviere a trecutului românesc pentru are din noi, de câte ori ne abatem în acest ocl liniștit, ale cărui ziduri bătrâne sunt atât hrudite cu inimile noastre. Blajul cu câmpia și împrejmuie, cu casele lui modeste, cu școlii de demult cu coridoarele întunecate ale rilor din strămoși, cu singurătatea aspră a lilor mănăstirești, Blajul e un muzeu, unde are colț își are povestea lui, o fărîmătură apă din povestea noastră a tuturor, din mă-

reața și jalnică epopeie a neamului românesc... Călând pe acest colț de pământ, noi vom simți totdeauna pietatea care ne supune în fața mormântului părintesc și în inimă ni-se vor răscoli amintiri din vremuri mari. Și fire-ar ori cât de vitrege legile cari vor să înăbușe un cântec de mărire, puterea sufletului frînge ori ce cătuși ome-nești și acolo în suflet se vor trezi pururea îndem-nuri — ca un ecou întârziat din strigătul de biruință cu care zeci de mii de piepturi au întărit cuvintele lui Bărnuțiu pe Câmpul libertății, în vreme ce mintea noastră ne va duce la odăita singuratecă în care Cipariu desgroa din hrisoave rostul limbei românești.

Fie-mi îngăduit, ca în câteva cuvinte spuse în treacăt și pornite mai mult din dragoste decât din răgazul cercetării, să încerc a zugrăvi o seamă de icoane pe cari mi-le evocă acest vechiu focar al năzuințelor noastre. Voiu atinge deci în cele următoare curentele de idei cari au frământat literatura ardeleană dela anul 1848, resimțindu-și îndrumările lor până în zilele noastre.

Literatura, ca ori ce expresie sufletească a unui popor, nu e manifestarea izolată a unor talente scoase întâmplător la iveală de ursita capricioasă, ci e întruparea organică a marelui sbucium ce robește toate inimile multimii, în cari dormitează în umbră. Din vaierul celor fără nume, din credințe și nădejdi cari îndrumă pe cei din jurul lui, din fulgerele văduhului, din patimile cari rod în adâncimi nepătrunse, artistul smulge conștient sau inconștient accentele din cari își împletește cântecul. După largimea sufletului său, după puterea cu care a cuprins mai mult ori mai puțin din acest veșnic sbucium neadormit, se croiește și proporțiile unui talent artistic, și durata creațiilor lui și tăria cu care se trece aceste în conștiința publică.

Firește că anul 1848, care a tăiat unde largi în sufletul milioanei noastre de iobagi oropiși, acest an de prefacere cu flacărele și lozincele lui a trebuit să lase urme în deslănțuirea lui de energie și în paginile atât de sărace ale literaturii noastre ardelenice. Când înainte cu șazece de ani marea revoluție franceză și-a pornit chiotul de alarmă, atunci din avântul cetățenilor dornici de libertate, din chiotul răgușit al cetelor de jacobini, din sămânțele aruncate de ideile generoase ale vremii, din zângănit de arme și din viciul surd al castelelor dărimate, a țâșnit un cântec care a pus stăpânire pe milioane: *Marsiliesa*. Tinărul ofițer Rongot de Lisle care a aruncat pe lîrtie aceste strofe nu mai scrisese aproape nimic și cu atât s'a ales literatura pe urma lui... Ca florile din familia monocotilidoanelor, cari în viața lor îndelungă nu dau decât o singură floare, așa a fost cântărețul prin glasul căruia geniul francez a cerut cuvânt...

Astfel și la noi anul patruzeci și opt ne-a dăruit alături de alte întrupări ale unor forțe dospite veacuri dearindul, și cea mai glorioasă pagină literară. După cum erupțiunea unui vulcan e rezultatul unei anume formațiuni de straturi geologice, astfel și sbuciumarea unei mari idei pe câmpul literar e determinată de straturile de idei și sentimente cari i-au premers în sufletul multimii și pe urma căroră a răsărit. Astfel la patruzeci și opt când flăcările revoluției mijecau la orizont, când cetetele lui Iancu se revărsau în valuri spre câmpia Blajului, unde glasul lui Bărnuțiu avea să le propovăduiască evanghelia zilei de mâne, în aceste zile de desrobire a nădejdlor seculare, din vârtejul gândurilor cari agitau masele, din misterul nedeslușit al marilor primeniri cari își poartă fiorul în sufletul unui popor din veac în veac, din viforul de patimi și din clinchetul ascutit al lăncilor pe cari meșteri fauri le alcătuiau la marginile satelor de iobagi, — din toate aceste trecute prin sufletul unui scriitor căruia într'o clipă i-a fulgerat pe dinainte tot rostul neamului său, — a prins întrupare, ca o erupțiune vulcanică strigătul:

Deșteaptă-te Române din somnul cel de moarte...

Dacă cumpănim astăzi fiecare cuvânt din această cântare, atunci îi înțelegem pe deplin noțele vremii, caracterul oare-cum programatic, care cuprindea într'un mănunchiu de flăcări văpaia celor mulți. Revolta cu care se sfarmă lanțurile ruginite ale selăviei din bătrâni, accentele de mândrie ale originii noastre romanice, evocarea de „mărețe umbre: Mihai, Ștefan, Corvine” cari ne amintesc mărirea îngropată în toate părțile pă-

mântului românesc, trezind în inimi idealul vremii: unitatea națională, strigarea de îndirjire:

„Acum se încearcă cruzii în oarba lor trufie, Să ne răpească limba, dar morți numai o dăm”, și alături de aceste răsvrătirea mândriei rănite:

„De fulgere să piară, de trăsnet și pucioasă, Ori care s'ar retrage din gloriosul loc”, —

toate aceste sunt cuvinte din marce glas al vremii. Imnul „Deșteaptă-te Române”, ce va rămânea pururea viu prin rostul lui adânc, e trimbița fermecată prin care anul patruzeci și opt al neamului românesc își strigă lumii avântul său spre ideal.

Poeziile mari pot fi socotite ca niște capitole din istoria culturală, politică și socială a unui popor. In ele se oglindesc, cum spuneam năzuințele și aspirațiile celor mulți, în ele se resfrînge curentul de idei care stăpânea în vremea ce le-a scos la suprafață. „Deșteaptă-te Române” al lui Mureșanu, a cărui liră s'a discordat pe urma acestui cântec sguduitor, e expresia de înalt talent literar a curentului de idei care îndruma literatura ardeleană în acest timp și pe urma căruia mai multe decenii strunele cântăreților încearcă aceeași melodie cu mai puțin relief, cu mai slabă îndemănare. Ca un mare foc e imnul lui Mureșanu, care înalță spre cer limbi orbitoare de flăcări, în vreme ce stihuitori mărunți se ridică sfios pe ici pe colo, ca niște opaite tremurătoare.

(Va urma).

O nouă piesă a lui Zaharie Bârsan.

București, 28 August.

Eroii noștri din trecut! Câtă lumină strălucește și astăzi pe urma lor. Ar fi timpul suprem ca meșterii scrisului românesc să se gândească serios la eternizarea felului de a fi, felului de a judeca al acelor eroi. Să-i vedem vii înaintea noastră cu toată comoara lor de noblețe, cu toată adâncea lor credință și iubire de adevăr și cinste.

Toți adevărații prieteni ai artei naționale se vor bucura aflând de noua piesă a lui Zaharie Bârsan, piesă, al cărei subiect este luat din zilele de zbucium și durere, cari au urmat după prinderea croului dela Alba, sub a cărui tundă lăptoasă bătea o inimă de viteaz din vremurile legendare.

În noaptea de Anul-Nou. Se auzise de prinderea lui Horia și a lui Cloșca. Se știa că oamenii stăpânirii îl caută acum pe Crișanu, care, travestit cutreera munții, sămănând în inimi revolta prin cuvintele lui pline de adânci înțelepciuni. Mici lupte se mai dădeau ici și colo între cetele răzlete de munteni și între soldați. Prinderea celor doi conducători slăbise însă încrederea populației în biruință. Prevedeau cu toții, afară de luptători, sfârșitul năpraznicei furtuni.

Și în noaptea aceasta de Anul-Nou, popa Costan se roagă pentru ai lui, pentru fiul lui dus în vârtejul luptei. Tinăra lui noră stă la fereastră, vîind parcă să pătrundă cu ochii întunerecul de afară, să-l vadă pe soțul ei întorcându-se, dacă nu biruitor, căci în biruință nu mai credea, cel puțin teafăr. Ea plînge. Popa Costan o mângăie. Pe vatră focul arde potolit. Și 'n timp ce ai casei amintesc scene din luptă, intră în casă un străin priceput la grai, înțelept și bun de sfat, care cere adăpost. Spune că și el a fost popă. A sămănat dragostea de libertate și a adus lui Dumnezeu jertfe, ale căror flăcări s'au ridicat până la ceruri, jertfa lui n'a fost primită, cântarea lui de mărire n'a fost ascultată. Necunoscutul se așază la vatră, căutând să mângăie pe frumoasa femeie ce-și temo soartea soțului ei.

Asistăm la scene, cari ne înduioșează până la lacrimi, la episoade de un avânt înălțător. Contraste sufletești de o putere care te sguduie. Alături de femeie, care se teme de ori ce suflare de vînt stă bătrînul preot, care nu ar clinti nici la cea mai grozavă veste, care ar fi aceea a morții fiului său. În timp ce stau de vorbă cu necunoscutul, focul de pe vatră se stinge. Toți tresar. Semn rău. Duhul morții pare că se apropie de casa asta menită la nenoroc și jale. Și într'adevăr veștile cari vin sunt tot mai dureroase, ceea ce nu împiedecă pe nobilul preot și pe nora lui, spre marea revoltă a necunoscutului, să dea adă-

post unui fugar din oastea dușmană, care, urmărit fiind de muntoni, își caută scăparea în casa lui Costan.

Dușmanul care cere milă spune cum a omorât în luptă nedreaptă pe un voinic din tabăra română, se rugă încă de iertarea și ocrotirea pe care Românul o dă totdeauna celui ce se află în primejdie. Tinăra femeie-i promite că-l va scăpa. Și când Românii îl caută, ea-l ascunde. Dela vorba dată că-l va apăra pe fugar n'o abate nici știrea morții soțului ei, nici mărturisirea că chiar acest fugar e ucigașul. Indirjirea cu care această femeie înfringe durerea revoltă casa întregă. Și în timp ce țărani aduc pe targă pe voinicul lovit de mâna vrăjmașe, se luminează de ziua. Afară se aud strigătele dușmanilor, cari duc legați pe Horia și Cloșca. Străinul, care ucisese pe tânărul luptător vrea să plece.

Te-au iertat ei, dar nu te iert eu eu, strigă necunoscutul dela vatră, pipăind prășeaua cutitului. Era Crișanu deghizat, care nu putea lăsa nerăzbutată batjocura ce se aducea tovarășilor săi.

Acesta este pe scurt subiectul noii piese a artistului nostru, care, în icoane pline de viață ne desvăluie un colț al acestui mare suflet românesc, așa de bogat și așa de puțin studiat de noi de toți. Piesa se va juca în viitoarea stagiune a teatrului național. E intitulată „Se face ziua”. Să fie acest titlu o indicare a direcției ce o va lua dezvoltarea teatrului și a literaturii noastre dramatice? Ar fi în orice caz o îndrumare fericită, cari primim cu plăcere tot ce ese dela străini, fără a ne gândi la comorile de cugetare și de simțire pe cari le au fiii poporului nostru. Primim tot ce vine din afară, și nu ne gândim la atâtea puterice conflicte sufletești, cari s'au observat și se observă la ai noștri și cari conflicte, utilizate cu pricepere, ar da strălucire ori cărei opere din marile literaturi universale.

Eternizându-se figurile mari ale trecutului în astfel de piese, pe deoparte se răspândește în public dragostea de arta națională, în care tinerețea va găsi totdeauna modele cari s'o atragă, să-i dea încredere în propriile puteri, avânt în suflet și mai ales o inimă care să bată pentru tot ce este al nostru.

Scrisoare din Budapesta.

Geniul unguresc. — Limba slovacă. — Pompieri pangermani. — Autori unguri în românește.

Budapesta 29 August.

Cine este fericitul, care — fiind silit să se întâlnească cu Unguri — să nu fi auzit imnuri de laudă la adresa geniului maghiar, care a izbutit, în sfârșit, să zboare? Ziarele lor scriu articole lungi, ditirambice, uneori festive, proslăvind noua manifestare a forțelor naționale. Polițiștii unguri cântă, pe câmpia dela Rákos, „Himnului”, îmbrățișându-se și sărutându-se cu puii de piloți sau cu nenorociții inventatori ai tipurilor ungurești de mașini aeriene. În sfârșit pretinderea o atmosferă de solemnitate, de elan care se obișnuiește doar odată într'un secol în viața unui popor.

Pentru ce toate acestea? Pentru că M. Székely, un inginer tânăr, a izbutit să zboare din Viena la Pesta cu monoplanul — inventat și perfecționat de Blériot. A făcut școala de pilotaj în Franța, este și azi în serviciul aeroclubului din Viena și al armatei — ca ofițer în rezervă — și a dat probe de multă îndrăzneală și abilitate într'un timp când calitățile acestea nu sunt de loc rare. Fără indoială, lui Székely i-se cuvine laudă și chiar recunoștință pentru ceea ce face — dar beția unui entuziasm trebuie provocată de geniul creator al unor figuri ca Fahrman, Blériot, Vlaicu etc.

Dar nu acesta este motivul șirelor de până aici. Pot ei Ungurii să salte cât vor vrea, cu rost și fără rost, fără ca să ne pese. Ceeace este caracteristic în cazul Székely e, că acest pilot curajos nu-i — ungur. Născut și crescut în prima copilărie de părinți slovaci, el numai în gimnaziu și-a maghiarizat numele. De acasă l-a chemat Srnka

(căprioară), și are și azi un frate cu acest nume, fotograf în Vágújhely.

Ce e aici național unguresc, și ce e genial?

Prietenul meu Slovac, care-mi dă informația aceasta după scrisoarea unui fost coleg de liceu al lui Székely (apărută în „Slovensky Tyzdenik”) zâmbește cu amărăciune.

— „Le-am dat de toate: bărbați de stat, scriitori, aviatori, cari toți sunt una dintre cele mai luminoase pagini istoriei acestei țări. Ei îi spun: geniul național. Să le fie de bine!”

Amândoi tăcem. Dela o vreme, amicul meu blond urmează, zâmbind și fătinzându-mi o carte postală:

— „Doar câte-o răsplată săracă, cum e asta, de ni-se dă”.

Privesc postală: Petersburg, catedrala sf. Isaac și statuia lui Petre cel Mare. Pe cealaltă pagină câteva șire ungurești dela celebrul scriitor Kozma Andor. Spune că toată știința lui de limbi apusene nu l-a ajutat în capitala Rusiei atâtea, cât „bruma aceia de slovacă, pe care o știu dela d-ta”.

— „Să vezi”, — mă lămurește Slovacul meu, — „știe omul italienește, franțuzește, nemțește și englezește. Cum i-a abătut să învețe slovacă, habar n'am. Da într'o zi mă pofteste la el (de unde mi-a aflat numele și adresa?) și mă roagă să-l învăț limba noastră. E om vesel, glumea mereu, și-atunci mi-am luat curaj: „îi fi void, domnule deputat, zic eu, să te pocăiești astfel pentru păcatul de a fi trântit pe candidatul nostru național la alegeri”. El a zâmbit, dar n'a răspuns nimic...”

Eu mă gândeam la un frumos articol al lui Hodza, apărut acum câteva săptămâni, când au cercetat primarii orașelor dela noi câteva capitale din Apus, și au ajuns și prin Praga. Nu se puteau înțelege cu Bohemii (cari urăsc pe Nemți) și atunci se ridică un slovac renegat — mi-se pare primarul din Sacolța — și vorbește, în aplauzele asistenței — slovacă. După el — alți doi primari, tot oameni cari sunt patrioți mari și capete înguste aici acasă. „Vedeți, încheie d. Hodza, cu limba noastră poți umbla o parte de lume, cu a fraților Români de asemenea poți cutriera Europa răsăriteană și de mijloc — și, totuși, suntem nevoiți să învățăm ungurește fără folos”.

Și Nemții? Vorbesc o limbă universală, au frați cu cultură puternică și cu bogății enorme, — dar celor dela noi în cea mai mare parte le lipsește conștiința națională. Sașii, cari au acest paladiu salvator, sunt lași și neajutorați. Șvabii dorm într'o întuneceală, în care abea ici-colea pâlpaie o clipă o stelută.

Una a luminat în zilele trecute. În sudul Bănatului era o festivitate, la care participau și pompierii din satele și orașele vecine. Când a venit rândul să defileze și ei, răsună comanda în ungurește: Înainte! Șirele de carne moartă se pun în mișcare, își poartă trupurile întunecate de lipsa unui ideal național. Numai un grupuleț rămâne locului, neclintit: era al Vârșetenilor. După câteva clipite s'aude comanda:

— Kehrt Euch! Marsch!

Flăcâii se întorc sprinten și pornesc în marș întins, bătând talpa, stărnind în suflete ritmul unui sentiment de triumf.

A doua zi: țipete prin presa jidovească împotriva pangermanilor, cari smintesc pe „bunii șvabi patrioți”, apeluri către autorități să afle și să prăpădească pe „agitatori”.

Ar crede cineva că perciunații noștri apărători ai „ideii” (era să scriu: Ideii) nu pot scrie vorba: valah, fără să injure. Cel puțin pildele trecutului îndreptățesc deplin o astfel de părere. Dar iată, am ajuns să vedem un articol întreg, în care era vorba și de noi, fără nici o sudalmă. Mărturisesc că am rămas impresionat — foarte dureros. Căci se făcea o revistă a traducerilor din ungurește în românește, cu tendința de a scoate în relief superioritatea literaturii și culturii ungurești.

Părerea aceasta poate să încolțească numai în mintea unui desorientat. Nu mă gândesc să contestez literaturii ungurești orice valoare etică și artistică, dar orice om cu judecată normală își poate da seama, că talentelor — mai mărișoare

sau mai măriște — rătăcite dela Ovrei, Slovaci și Nemți în „țifrașă” mentalitate ungurească, le-a fost și le este cu neputință să creeze o literatură națională cu valoare etică superioară. Pe când noi, în urma avantajilor calității de rasă, ale unității naționale de inspirație și ale bune tradiții literare — care nici odată nu a fost uitată cu totul — am ajuns să ne putem mândri cu bogăția unei literaturi sănătoase, de înaltă etică și artistică.

Ar fi să mai demascăm falșitatea aparențelor, cari par a îndreptăți, fie și numai pentru o clipă, concluziile scriitorului ungur. Explicația este însă foarte simplă: inconștienta sau dorul de câștig al câtorva traducători din România (cred că sunt Ovrei). Căci — asta este caracteristic — Ungurul eu pricina se sprijinea în rândul întâi pe numărul lucrărilor traduse în românește.

Nu-i așa că acum se înțelege și mai ușor „superioritatea”?

Gh. D. Popescu.

Scrisori din București.

Căldurile. — Un subiect interesant. — Jandarmul rural și Pantelimon. — Un nou gazetar din țară angajat de d. Goldiș.

București, 12 August.

Nimic nefuserit decât o convorbire, o discuție despre — timp. De regulă lipsa de duh a unei persoane o cunoști după graba cu care, de îndată ce te-a întâlnit, începe să vorbească despre vreme. Blajinul burghez, cutare demoasela cu aere de aristocrată, tânărul stângaci și neieșit în lume își tradează imediat capitalul sufleteș, de care dispun, întimpinându-te cu aceeași observație.

— E cald astăzi! Se ridică norii. Are să plouă!...

Știi de mai înainte tot demersul conversației cu astfel de oameni; tot astfel după cum, deschizând „Românul” știi că va fi vorba de povestea cu cocșii roșu a „răzvrătirii” celor dela „Tribuna”. Știi de mai înainte că la rubrica literelor, a științelor și artelor îți va da cutare îngăimare nesărată de cuvinte, cari n'au altă menire decât să umple coloanele unui ziar zămislit din ambiția personală a unui pensionar. Își poate cineva închipui o convorbire între pensionari fără a discuta vremea?

Și, cu toate că bucureșteanul este atâtea de spiritual, astăzi, ca și ieri și multe zile de-acum înainte, vorbele cu cari te întimpină, sunt clișeele atât de uzate ale celor săraci cu duhul.

— Cald! Ne topim. Bătaia lui Dumnezeu.

Soarele dogorește ca un enorm cuptor aprins, înfierbântând asfaltul și pereții. Nici un nor, nici o adiere cât de ușoară de vânt nu vine să potolească puterea arșitei omoritoare. Ziarele înregistrează zilnic cazuri de insolatie, publicul se plânge de lipsa de ghiată, cere podepsirea unui comandant, care a găsit cu cale ca tocmă pe aceste călduri caniculare să facă cu soldații, în jurul capitalei, marșuri forțate, ceea ce a avut ca urmare îmbolnăvirea câtorva soldați. Căldura nesuferită a făcut ca circulația pe străde să fie cât se poate de rară. Zgomotul obișnuit pe strădele capitalei a scăzut mult. Nici chiar preocupă olteni, obișnuiți cu schimbările atmosferice nu mai umblă într'un anumit timp al zilei pe străde. Fiecare caută un colțor de umbră, unde să se poată ascunde de razele soarelui. Și, pe cât ne pare, căldurile astea vor mai ține încă multă vreme. Barometrul nu arată nici o schimbare apropiată. Tot astfel după cum ziarul autorizat al unui partid democrat, care își face o fală din publicarea insultelor la adresa poporului. Tot astfel după cum „Românul” nu dă nici un semn că își recunoaște ridicolul, în care se zbate când odată afirmă că „Tribuna” a sfărâmat solidaritatea națională, iar altă dată declară că „toate încercările ziarului independent de a nimici solidaritatea națională au fost zadarnice”.

Și pe căldurile acestea, cari fac și pe cel mai spiritual bucureștean să-și uite cât de banal e subiectul despre mersul vremei, presa din regat are un subiect așa de frumos de discutat. Urmărirea banditului din codrii Moldovei, căutarea haiducului Pantelimon, care, după toate probabilitățile, va da mult de lucru jandarmilor trimiși în urmărirea lui. De cumva nu se va găsi

Plan de acțiune al Societății pentru fond de teatru român.

A:

Dispoziții generale:

Prin modificarea statutelor, votată de adunarea generală extraordinară, ținută în Brașov la 6 Noembrie 1910, și aprobată de în. min. al internelor sub nr.-ul 175624 V-a din 1910, activitatea Societății pentru fond de teatru se bifurează în două direcțiuni:

a) de o parte în direcția dela început: de a crea un fond, din care cu timpul să fie posibilă înființarea unui teatru național român (§ 1 al Statutelor aprobate la 13 Februarie 1877 sub nr.-ul 6787 de ministrul internelor);

b) de altă parte de a promova și până atunci arta teatrului român în Ungaria (al. 3 a §-ului 21 al Statutelor modificate și aprobate sub nr.-ul 175624 de ministrul internelor).

În urma acestei bifurcări, comitetul Societății este dator în conformitate cu dispozițiile indicate ale statutelor să și extindă activitatea în ambele direcțiuni.

a) Crearea fondului.

Până la atingerea sumei, care se va dovedi de absolut necesară pentru susținerea din venitele ei a teatrului național român în Ungaria Societatea va angajată an de an fondul cu următoarele venituri:

1. Cu 40% din venitele fondului general, cari an de an sunt a se adăuga la capital (fondul general);

2. Cu taxele de membri de toată categoria; cari sunt a se adăuga la fondul general spre capitalizare;

3. Cu oferte, legate și alte venituri destinate a fi alăturate la fondul spre capitalizare.

În scopul înmulțirii membrilor Societății este dator comitetul a face prin organele sale executive propagandă continuă în public și în presă, cu sprijinul material și moral cât și sub egida Societății, îngrijându-se ca chestia teatrului național român să fie cunoscută marelui public prin conferințe potrivite și prin scrieri apte a susține viața interesului publicului pentru această societate și scopul ei propriu. Iar pentru a asigura sprijinul ziaristicii române; să fie invitate toate ziarele noastre mai cu seamă la adunările generale, reprezentanții presei să fie provăzuți cu cvartir liber, bilet gratuit pentru banchetul festiv și toate reprezentările și festivitățile publice împreunate cu adunările generale, toate aceste — în caz de lipsă — chiar și pe sepele Societății.

Toate venitele curate ale adunărilor, reprezentărilor teatrale de propagandă, a festivităților aranjate cu prilejul adunărilor generale, cât și eventuale donațiuni — fără indicarea unei mențiuni speciale — sunt a se alătura la fondul general, care formează capitalul Societății și din ale cărui venituri se va înființa la timpul său teatrul național român.

Eventuale fonduri speciale, dăruite Societății cu scop în special determinat, au să fie administrate separat în conformitate cu scopul lor. Astfel de fonduri speciale avem de prezent două și anume: fondul Dr. Ioan Mihu în scopul de a conferi premii și ajutoare pentru piese teatrale bune și fondul Casoti în scopul de a se conferi premii și ajutoare pentru compoziții românești originale sau armonizate după motive populare. Venitele acestor fonduri, precum și a eventuale alte fonduri ce se vor crea sau dona Societății n'au să fie adăugate la fondul general, ci au să

fie administrate separat în conformitate cu regulamentele speciale ale acestor fonduri.

Afară de aceste fonduri speciale se va mai crea un fond disponibil din acele sume, cari au fost preliminate în buget pentru anumite scopuri, dar n'au fost întrebuintate. Aceste sume nu se vor adăuga la fondul general, ci se vor administra în parte sau în total în alt an bugetar, dar totdeauna numai pe baza și între marginile bugetului votat de adunarea generală:

b) Promovarea artei teatrale române.

Și până ce fondul Societății va atinge suma, din care va fi posibilă înființarea teatrului național român, Societatea, în scopul promovării artei teatrale române în Ungaria, va trece propagandă pentru teatru și artele înrudite la Românii din Ungaria;

va distribui burse pentru tineri de ambe sexe eri vor dori să se perfecționeze în arta dramatică, muzicală și în orice altă artă sau știință în raport cu teatrul;

va distribui și ajutoare pentru piese teatrale bune și alte opere alese literare sau artistice în raport cu teatrul, originale, traduceri sau localizări;

va subvenționa una sau mai multe trupe teatrale române ambulante și va folosi toate mijloacele materiale, pentru sporirea reprezentațiilor teatrale bune la Românii din Ungaria;

iar cu începere dela anul 1920, care va fi al 50-lea dela fondarea Societății, va organiza sau subvenționa o trupă ambulantă permanentă, în măsură a da bune reprezentațiuni de piese populare cu cântece naționale, comedii și așa zise piese de salon de un gen mai ușor, asigurând fiecărui actor un minim de retribuție fixă, o parte alicvotă din beneficiul reprezentațiilor și ajutor la caz de bătrânețe sau insuficiență, cauzată prin moarte;

în fine va edita o bibliotecă teatrală și muzicală și din caz în caz, permițând mijloacele, va scoate în editură proprie opere de artă muzicală și teatrală de ale compozitorilor și autorilor noștri mai de seamă.

(Va urma)

Aviz abonaților.

Abonații noștri cari nu și-au înscris încă abonamentul pe semestrul al II-lea al anului curent sunt rugați să binevoiască a-l înscris ca să nu li-se întrerupă expediarea regulată a ziarului.

De-ascemenea sunt rugați toți abonații noștri în întârziere cu plata abonamentului să grăbiască cu achitarea sumelor ce ne datoresc, ca să nu fim siliți a întrerupe trimiterea ziarului pe adresa lor.

Abonamentul la „Tribuna” este:

pe un an	— — — —	28.— cor.
pe 1/2 an	— — — —	14.— cor.
pe 1/4 an	— — — —	7.— cor.
pe 1 lună	— — — —	2.40 cor.

In România:

pe un an	— — — —	40.— cor.
pe 1/2 an	— — — —	20.— cor.

de să-l tradeze, haiducul, în jurul căruia s'au adunat o mulțime de legende, va mai duce-o încă o vreme în codrii primitivi ai Moldovei născute de lacustele străine.

El nu poate fi prins, având simpatia țăranilor, și se zice că-l vestesc de îndată ce se apropie țera. Faptul acesta a dat prilej oamenilor stăruirii să comită acte reprobabile față de mulți din nevinovați, dar bănuți c'ar avea legături prietenești cu haiducul.

Se zice că semnalul, prin care locuitorii îl anunțau pe Pantelimon de apropierea jandarmilor, fi popularul cântec bănățean „Auzi vlea cum sună”. Felul cum țăranii caută să ascundă urile acestui haiduc, e caracteristic. Nu o fac aceasta de teama ce ar fi având-o, ci mai mult din adorație, pe care poporul o are totdeauna față de cei din jurul cărora ieșiți din mijlocul lui. Pantelimon este iubit de popor cu aceeași admirație, cu care erau iubiți în veacurile trecute vestigiul haiducii, desigur ale căror isprăvi ni-s'au păstrat atâtea balade și nemuritoare frumsețe. De altfel și actele lui seamănă mult cu ale acelor. Aceeași cruzărie față de cei nevoiași, aceeași mână de ajutor pentru cei fără de nici un sprijin, același dor de răzmeriță față de aceia, pe cari el îi crede împilatori ai poporului. Citind isprăvile lui, ai impresia că acest haiduc al vremurilor nouă și-a întocmit programul de activitate după felul de viață deșănțat în romanele haiducești, cari de altfel până azi sunt lectura cea mai plăcută a cititorilor din țară.

Ceea ce a revoltat opinia publică a fost felul în care jandarmii s'au purtat față de haiducul, o biată bătrână cu totul nevinovată. Un ziar, înfierând brutalitățile acestea, scrie că jandarmul rural e un bandit tot așa de periculos, ca și acela în urmărirea căruia a trimis.

Cele petrecute cu ocazia urmăririi acestui pericolos individ, pe care se nu gândim serios la evăduirea, sări băntuiesc societatea noastră. Nițiroa unui individ recunoscut ca vinovat poate să se o îndreptare. Alungând din mijlocul societății un element primejdios, am alungat ori ce primejdie? De sigur că nu. Tot astfel după cum, trăind într'un mediu corupt un individ cu toate calitățile bune, nu putem fi siguri de îmbunătățirea acelui mediu. Să ne închipuim că într'o așezare în Vlășie a presei naționale din Ardeal ar fi un om de omenie. Să ne închipuim un om care se cade în Vlășia dela „Românul” care cu rețineră lipsă de răspundere, în același număr prezintă memoria fericitului Episcop Nicolae. Pojar despre nepotul acestuia lansează calomniile care fi fost dus în fața judecătorului de instrucție pentru defraudare. Să nu creadă acești oameni că crima săvârșită față de cinstea unui om nu li-se poate ierta vre-odată. Să ne închipuim un om care un de omenie ar ajunge în redacția „Românului” care lansează calomniile. El va îndrepta lucrul împământat acolo? Cam greu de cre-

Și-l cunosc pe d. Filipescu, noul redactor al „Bucureștii” angajat de „Românul”. Sunt însă sigur că nu peste mult va părăsi Aradul cu nițiroași convingeri ca și alți gazetari din România ajunși în compania unui irresponsabil. Muncă pentru ridicarea nivelului moral, iată ce se înaintea de toate. *Coresp.*

Dr. VICTOR GRAUR.

universitar, medic școlar calificat, profesor de igienă.

Institut de dantistică.

17, Andrassy-tér Nr. 22. — Etajul I (la palatul administrativ (comitatului))

Maidt și Schrod

Arad, Piața Andrassy 17. (Casa Reînnoirii).

Prăvălie de specialități pentru moda bărbătească și rufărie.

Mare depozit de trusouri pentru bărbați. Mare asortiment în pălării englezești, moi și tari, precum și cravate. — Pardesii Ulster și impenstrabile cu 30 cor. — Mare varietate în trusouri pentru băieți de internat. Prețuri fixe. Telefon 765.

Cronică externă.

— **Forța armată a Franței, Germaniei și Angliei.** Astăzi când relațiile dintre Franța și Germania sunt atât de încordate, încât posibilitatea unui războiu nu este de loc înlăturată, război care prin forța lucrurilor ar angaja și pe Anglia, sunt interesante datele cu privire la forța armatei a acestor trei state socotite până în prezent ca cele mai tari țări din lume.

În timp de pace, Franța numără 30.000 ofițeri, 572.000 soldați și 140.000 cai. Anglia 21.172 ofițeri, 362.000 soldați și 58.000 cai, iar Germania 82.580 ofițeri, 600.000 soldați și 114 mii cai.

Franța încorporează în fiecare an câte 289.000 recruti, Anglia 150.000, iar Germania 289.000.

Dacă vom ținea seamă de populațiunea totală a fiecărei din aceste trei țări și de bugetele lor, armata pentru timp de război va fi.

Franța: Populațiunea: 39,250.000 locuitori; Bugetul: 1,590.000 lei; Armată de război: 5,700.00 oameni.

Anglia: Populațiunea: 46,000.000 locuitori; Bugetul: 1,068.000 lei; Armata de război: 700.000 oameni.

Germania: Populațiunea: 65,000.000 locuitori. Bugetul: 1,606.000.000 lei; Armata de război: 6,500.000 oameni.

Față de bugetul general Franța cheltuiește pentru armată 36.8 la sută, Anglia 33.3 la sută, iar Germania numai 29 la sută.

În caz de ciocnire între aceste trei țări, Franța scoate la luptă 14 la sută din locuitori, Germania 10 la sută, iar Anglia 1.5 la sută.

Dar trebuie să se țină seamă în cazul unei dispute pe calea armelor și de forța maritimă a fiecăruia, și în cazul acesta cifrele sunt următoarele:

Franța un tonaj total de 626.000 cu 40.000 marinari, Anglia 1,980.000 tone cu 131.066 marinari, iar Germania 720,000 tone cu 45.000 marinari.

Franța poate scoate 17 cuirasate și 21 crucișătoare, având și numărul necesar de vase mărunte pentru complectarea escadrei; Anglia 61 cuirasate și 38 crucișătoare, Germania 29 cuirasate și 16 crucișătoare.

Pe lângă aceasta Franța mai are în construcțiune 10 vapoare mari de război, Anglia 8, iar Germania 12.

Însă în cazul unui război va participa un nou factor nimicitor, a cărui putere, într'adevăr, nu este încă destul de bine cunoscută.

Factorul acesta e flota de aeroplane, care deși nu este încă organizată temeinic, totuși Franța le are cele mai multe și contează mult pe ele.

INFORMAȚII.

A R A D, 30 August n. 1911.

— **Holera în Budapesta.** În decursul zilei de ieri autoritățile din Budapesta au constatat trei cazuri de holera asiatică în jurul capitalei. În Pesta nouă s'a declarat carantina, dovădindu-se că întreg orașul e contaminat. Boala se pare că și are cuibarul în fabrica de clei „Leiner” din Ujpest care, cu toată opreliștea, comandase marfă din lera era în toi. Tot personalul fabricii a fost pus Triest și aceasta i-a fost furnizată pe când aici hoșub pază militară și nimeni n'are voie să intre sau să iasă din cordonul militar. Până acum s'au înregistrat două cazuri mortale de holera, un al treilea s'a declarat abia acum și se pare că nenorocitul va succomba cu siguranță în urma chinurilor de cari suferă. Cesta din urmă e străjer la o cherestrea din Budapesta.

Culmea groazei a fost când autoritățile din capitală au aflat că un biet muncitor din Uj-Pest a venit la Pesta — sustrăgându-se pazei polițienești, și trăgând la o rudă a sa, a murit în noaptea trecută. Declarându-se astfel flagelul și aici, lumea nu mai îndrăznește să-și părăsească locuințele și se supune cu multă credință măsurilor preventive ale autorităților căror le revine întreaga responsabilitate a primejdiei și eventualul merit de a fi putut împiedeca lățirea ei.

— **Mare catastrofă într'un cinematograf.** În localul unui cinematograf din orașul Cannasburgh, aproape de Pittsburg (America) s'a întâmplat o mare catastrofă, căreia i-a căzut jertfă treizeci și cinci de persoane, nenorocind alte șase zeci

Un public imens urmărea proiecțiunile cinematografului, când o detunătură puternică provenită din explozia motorului electric, amuți dintrodată veselia, celor veniți să se distreze. O panică cuprinsese întreaga lume, care isbueni în țipete înfiorătoare, când un domn din public strigă: e foc, e foc. Toți privitorii își părăsiră locurile, nizuindu-se spre singura ieșire. Se produsese un groaznic tumult, în lupta fiecăruia de a-și salva viața. Forța delătura pe cei slabi, făcându-și drum la ieșire. Femei, copii fură doborâți și căleți în picioare, de gloata speriată a celor tari.

S'a constatat: treizeci și cinci de persoane, mai ales femei și copii, moarte, iar șasezeci mutilate grozav.

— **Loviți de fulger.** Vineri, în 25 August st. n. o grea furtună s'a descărcat asupra comunei Bologa, comitatul Clujului, la izvoarele Crișului-repede. Două fete din comuna Traniș, cari veniseră la secere pe bani în Bologa, au fost lovite de fulger, tocmăi când secerau, până nu începuse încă a ploua. Una dintre ele, Maria Lucaciu, a murit momentan, iar cealaltă s'a ales cu răni mai ușoare.

Petrecerea dela Boroșineu. Luni în 15/28 August s'a ținut petrecerea aranjată de tinerimea română din Boroșineu.

S'a cântat la violină (d-șoara Felicia Feier, acompaniată de frații Liviu și Nicolae), s'a declamat (dl Andrei Moldovan candidat de preot) s'a cântat din voce (dl Gh. Văgălău din Șiria, acompaniat la pian de d-șoara Mezei), iar apoi joc și veselie până în zori de zi.

Țin să amintesc, că damele și d-șoarele s'au prezentat în mare parte în costum național.

Petrecerea a fost aranjată în scopul pictării bisericii. Venitul curat a fost de 150 cor.

Coresp.

Petrecerea din Rășinari. În amurgul frumos al zilei de 15 August a. c. s'a deschis porțile pavilionului „N. Vidrigan” în care tinerii studenți rășinari au aranjat, ca o ultimă întâlnire înainte de reînceperea anului de muncă, în templul luminii, o petrecere cu joc. Lin se desprindeau din strună cântecele pline de vlagă și de graiu românesc, iar în pas aci domol, aci iute urmau fetele și feciorii jocul românesc. Printre melodiile gingașe și plâpânde ale cântecelor naționale se infiripau din glasul lăutei cele domnești. În deplină liniște și armonie a decurs petrecerea.

Printre cei cari au contribuit cu suprasolviri remarcăm pe fam. Er. Dancășiu 3 cor., fam. I. Cuician 6 cor., d. Constantinescu 2 cor., preoții E. Cioran 1 cor., M. Lungu 1 cor., d. P. Roșca 1 cor., I. Lungu 1 cor., E. Lungu 1 cor., I. Pitariu 40 bani, C. Voicus 40 bani, I. Lubnisch 1 cor., E. Pinciu 20 bani, E. Bratu 20 bani, I. Ciucianu 20 bani. Venitul curat de 29 cor. a fost depus la fondul pentru „Casa culturală” din Rășinari. EC.

— **Dela „Bunil Templieri”.** D. Traian G. Stoenescu, avocat și marele secretar al ordinului „Bunilor Templieri” (I. O. G. T.) a ținut Duminică 14 Aug. ora 5 d. a o conferință la șezătoarea culturală organizată de „Casa românească de cetire pentru popor”; în localul ei din str. Zidurilor Nr. 9 (Obor).

D-a vorbit despre: „De ce rele suferă neamul nostru”, (alcoolismul și altele). — A urmat o parte artistică, la care s'a declamat, s'a cântat din vioară și clarinet, și s'au recitat versuri.

Membrii lojii „România Nr. 1” au făcut în zilele 14 și 15 Aug. o excursiune la Cu-tea de Argeș și în munți, la care au luat parte și membrii ai lojii „Oltenia” Nr. 5, din Craiova.

Mișcarea de desăvârșită abținere dela beuturile alcoolice a luat un mare avânt în județul Dolj, mulțumită întinsei propagande făcute de loja „Olteniei” Nr. 6, din Craiova și în special de d. Tudor Ionescu, delegatul „Ordinului” pentru Oltenia.

Centre importante ca orașul Calafăt, satele mari Cetate, Bălești, Plenița, precum și Seaca de Câmp, unde preotul S. Pădureanu este în fruntea mișcării, dau speranța că nu este multă vreme, mai ales acum când „Loja Oltenia” Nr. 6 și-a ales ca șef Templier (Președinte) pe d. inginer N. Fratoșțianu fiul, — să se poată întemeia și în aceste centre loji (secții) de ale „Ordinului”.

Lămuriri, precum și foi de propagandă și broșuri cu privire la „Ordinul Bunilor Templieri” (I. O. G. T.), cea mai mare societate mondială

de luptă împotriva alcoolismului, pe temeiul desăvârșitei obțineri dela beuturile alcoolice, trimite d. Nic. Popovici, str. Școlii 24, Sbiu.

— **Mulțumită publică.** Cu ocaziunea proiecțiunii teatrale și a concertului care s'a ținut în 19 August 1911 st. nou la Rodna nouă, amil binevoit a suprasolvi următorii Domni, următoarele sune, pe cari le publicăm cu mulțumită:

D. Victor Motogna 40 fil., d. N. Frâncu 40 fil., d. Nicolau Muresian 1 cor., d. Nicolau Pop 4 fil., d. Dănilă Irini 40 fil., d. Emil Mărcuș 50 fil., d. Dănilă Mălai 1 cor., d. George Vidican 40 fil., d. Dr. Tudor Moisil 3 cor. 40 fil., d. Mihaela Creția 50 fil., d. Dr. Octavian Utalea 8 cor. 40 fil., d. Adolf Frank 40 fil., d. Friderik Gara 40 fil., d. Emil Tișca 1 cor. 40 fil., d. Gavril Onișco 40 fil., d. Dr. Alexandru Pop 5 cor., d. Slmion Filipoi 40 fil., d. Corneliu Sanjoan 40 fil., d. Aure Greavu 2 cor., d. Dănilă Bulbuc 40 fil.

x **Seminarul iuridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas** (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Președinte pe lângă onorar mic, pentru examenul de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului iuridic, de dorit ca toți cei interesați să se adreseze șefului bincilor la acest seminar, care înlesnește mușcarea avocațială.

x **Interesează numai pe părinți.** Cu începerii anului școlar, cumpără copiilor ghete anatomice cari atât ce privește igiena picioarelor, cât și ieftineala sunt cele mai de recomandat. Se află de vânzare la filiala fabricii de ghete anatomice Moskovits. — Arad, Piața Independenței 18.

În atenția d-lor învățătorilor

La librăria „Tribuna” se află de vânzare toate manualele școlare ce se folosesc în dieceza Aradului, asemenea și recvizite de scris și desene. Comandele se efectuează prompt.

ECONOMIE

Adunarea generală jubilară a „Asociațiunii” băncile noastre.

În momentele când șirele acestea ajung la ochii cetitorilor noștri, mărețele serbări jubilară aranjate la Blaj din prilejul împlinirii unui jumătate de secol de existență a „Asociațiunii” noastre, vor fi deja în toiul lor.

Toate așezămintele noastre cu caracter public toată suflarea românească, cu mic cu mare, frunte cu strălucitul corp al arhierilor noștri vor participa trupește sau sufletește la această mare praznic al culturii noastre naționale.

Băncile românești, aceste zeloase și darnice promovătoare a tuturor năzuințelor noastre spirituale, mai bine, încă nu vor putea lipsi dela grandioasele manifestări culturale, ce se vor desfășura zilele acestea în Blaj. Se cuvine, ca și ele să participe în formă potrivită la sărbătoarea „Asociațiunii”, la a căreia înaintare și înflorire au contribuat și până acum în mare măsură, oferind acestor așezămintă totdeauna și la toate ocaziile întregul sprijinul moral și material, ce în mod echitabil se putea aștepta dela ele.

Întrebarea este: cum ar putea participa băncile noastre în modul cel mai demn de ele la această mare sărbătoare a „Asociațiunii”?

Ca instituții, cari după firea lor contează de valoare durabilă pentru „Asociațiune”, ce ar trebui să-l facă din prilejul adunării generale jubilară toate băncile și însoțirile noastre, mari și mici, fără excepțiune!

Nu ne cugetăm la dotarea extraordinară, prin donații ocazionale, a „Fondului cultural al băncilor”, existent deja la „Asociațiune”, care este realizabil. Nici nu voim să impunem băncilor noastre noi sacrificii bănești neînvinovitate, căci știm prea bine, cât de multe pretenții de ordin cultural-filantropic, social și economic se ridică de pretutindena față de cuotele culturale de binefacere ale băncilor noastre.

Ceeace voim să propunem și socotim că va fi cel mai nimerit și demn act pentru eternizarea participării băncilor românești la serbările jubilară la Blaj este:

Intrarea în masă a tuturor institutelor noastre de bani, societăți pe acții, ca și însoțiri, cari nu sunt membri ai „Asociațiunii” în șirul membrilor fondatori ai acestei instituții.

Numărul actual al băncilor noastre, membre „Asociațiunii”, este surprinzător de mic și de mirat că cercurile conducătoare ale băncilor noastre, altcum atât de înțelegătoare a mulțor și arzătoarelor trebuințe ale „Astrei”, au lăsat instituția aceasta până acum de sprijinul în direcția aceasta.

Conform datelor celor mai noue, culese din primul raport general al „Asociațiunii” în 35, cele 60 despărțăminte existente, între cari unele cu număroase bănci pe teritoriul lor, nu au nici o singură bancă înscrisă între membrii „Astrei”, iar în celelalte 25 de despărțăminte numărul băncilor membre se urcă abia la 57 (din total de 2431 membri) din cari 10 membrii fondatori (din 118), 22 membrii pe viață (din 316) și 25 membrii ordinari (din 1939).

Și numărul băncilor și însoțirilor noastre, fără nici o efortare deosebită ar putea presta atât pentru totdeauna, eventual în rată, în curs câțiva ani, cheltuiala de cor. 400 pentru depunerea taxei de membru fondator resp. a dierinței pentru aceasta și taxa deja plătită odată se poate lua la cel puțin 250!

„Asociațiunea” l-a avut până acum dela băncile noastre prin taxele de membrii încasate dela ele, și din perspectiva ce o deschide ochilor noștri căma de cel puțin 80.000 ce i-ar reveni deodată „Asociațiunii” — dacă ideea sulevată de noi s'ar realiza!

Și suntem convingși, că pe lângă puțină bunăvoință, se poate realiza!

Ar fi un act demn și venit la timp oportun, adevărat dar național, ce băncile noastre l-ar avea „Asociațiunii” din prilejul jubileului ei, și odată una dintre cele mai impunătoare manifestații pentru promovarea și conservarea culturii noastre naționale.

Să sperăm că-l vor face băncile noastre!

„Revista Economică”.

Fuzionarea a două bănci românești. Dumitru și-au ținut împreună băncile rom. „Astra” și „Sascana” pe acțiuni și „Sascana” din Sascana a avut adunarea generală, în care, spre bucuria, nu numai a acționarilor, ci a tuturor iubitorilor de încheiere între frați, au hotărât cu toate sursele — fuzionarea acestor două institute de bănci ce au menirea de a întări economicăște poziția românească din aceste părți sudbănățene. Un ceas bun!

BIBLIOGRAFII.

A apărut nrul 15—17 din „Lucafăru”, revistă pentru cultură, literatură și artă cu următorul sumar:

A. Bârseanu: La jubileul de cincizeci de ani ai „Asociațiunii”. St. O. Iosif: Bolnav (poezie). Mihail Sadoveanu: Intr'o poiană. Livia Rebreanu, V. Eftimiu, I. U. Soricu: Cântece. I. Agârbiceanu: Frații. Constanța Hodoș: La întineric. II. Chendi: Cineinat Pavelescu. Maria Cuntan: Madonna mării (poezie). Corn. Moldovan: După ploaie. Otilia de Cozmuța: Anatone France. I. U. Soricu: Apostola, Chemare (poezii). Em. Grigorevitz: Dragoste târzie. Vasile Stoica: Catrene (poezii). Dr. H. P. Petrescu: Influența curentelor teatrale. Lisandru Teofil: In vis: (poezie). Dr. A. Dobrescu: Originea vieții pământene. Dări de seamă: I. L. Vasile Pârvan: Contribuții epigrafice. II. Chendi. N. N. Beldiceanu: La un han, odată; Constanța Marino Moscu: Ada Lazu. Cronică: Serbările din Blaj. „Cultura creștină”. Un viitor aviator-literat. Operele postume ale lui I. T. Mera: Motive vechi de decorațiune românească. „Bai Ganciu”. „Tribuna” și „Românul”. Elevul lui Duiliu. Un insultător al scriitorilor. A II-a expoziție de pictură și sculptură a d-nei și dlui Iordănescu. Alexandru Dobrescu. Serbările Licei. Știri din Bucovina. Suflete înstrăinate. Serisori. Mona Lisa. La Roma. Notițe. — Poșta Red. Bibliografie. Ilustrațiuni: Leonarde da Vinci: Mona Lisa (în color). I. Iordănescu, E. I. Iordănescu, A. Dobrescu: Reproduceri artistice. Adaus muzical: I. Mureșianu: Duetul I. din „Erculean”, Cheruvicul.

„Transilvania”, revista Asociațiunii a apărut în număr jubilar cu următorul cuprins:

A. Bârseanu: La jubileul de 50 de ani al „Asociațiunii”. Dr. I. Lupaș: Inițierea „Asociațiunii” și conducătorii ei. Oct. Goga: Mijloacele de propagandă literară și culturală ale „Asociațiunii” și dezvoltarea lor. I. Vătășan: Administrațiunea averii „Asociațiunii”. Dr. V. Bologa: Școala civilă de fete cu internat al „Asociațiunii”. Oct. C. Tăslăanu: Muzeul „Asociațiunii”. N. Togan: Biblioteca „Asociațiunii”. Oct. C. Tăslăanu: Despărțămintele „Asociațiunii”.

Partea oficială: Convocarea la adunarea din Blaj. Raportul general al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” către adunarea generală convocată în Blaj la 28 și 29 August 1911.

Anexele raportului general: I. Consemnarea membrilor decedați ai „Asociațiunii”. II. Consemnarea membrilor „Asociațiunii” la 1 August a. c. III. Conspicuitul sumar al membrilor „Asociațiunii”

ei doică, Niania Parascovia, pe care prințul o oprise să intre la prințesa Maria, se arătă în prag.

— Am venit să-ți țin de urit, mica mea Maria, făcu Niania. Și apoi, iată făclile cari au ars în ziua nunții prințului Andrei, le vei aprinde în fața icoanelor, ingerașul meu.

— Oh! cât de fericită sunt că te văd, Niania!

— Mare e Dumnezeu, porumbița mea.

Niania aprinse în fața icoanelor făclile cercuite cu aur, se așeză lângă ușă și începu să lucreze la un ciorap.

Prințesa Maria luă o carte și încercă să citească. Sentimentul pe care-l avea ea, toată casa îl simțea. Cu toții se sileau să ignoreze ce se întâmpla; căci, după o veche credință populară în Rusia, cu cât mai puține persoane știu că o femeie e în facere, cu atât mai puțin suferă ea.

Bătrînul prinț se plimba prin cabinetul său și-l trimitea mereu pe Tekhon să ceară vești Mariei Bogdanovna.

Cel mai solemn mister din câte sunt pe lume, își urma cursul. Noaptea urmă zilei. Nimeni nu dormea. Se trimisese întru întimpinarea medicului ce trebuia

la 1 August a. c. IV. Prelegerile populare ținute în cursul anului 1910. V. Prelegerile ținute de conferențiarul agronomic al „Asociațiunii” în cursul anului 1910. VI. Raportul conferențiarului agronomic către comitetul central despre activitatea desfășurată în 1910/11. VII. Conferințe în cursul anului 1910. VIII. Producțiunile și seratele artistice ținute în cursul anului 1910. IX. Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1910 X. Tabloul sumar despre starea și activitatea despărțămintelor în cursul anului 1910. XI. Raportul comitetului asupra socotelilor „Asociațiunii” pe anul 1910. Bilanțul „Asociațiunii”. Venituri și spese la 31 Decembrie 1910. Evidență specială a Fondurilor și Fundațiilor. Efectele fondului general la 31 Decembrie 1910. Efectele fondurilor și fundațiilor la 31 Decembrie 1910. XII. Proiectul de buget al „Asociațiunii” pe anul 1912. XIII. Lista bursierilor „Asociațiunii” pe anul școlar 1910/11.

Secțiile științifice-literare: Procesul verbal al ședințelor plenare a secțiilor științifice-literare ținut în 14 Iulie 1911.

Anexele procesului verbal al secțiilor științifice-literare: A. Raportul secretarului literar către adunarea plenară din anul 1911. B. Raportul secției literare. Raport despre cărțile prezentate la concursul pentru premiul „Andrei Mureșanu” pentru anul 1910. C. Raportul secției istorice. D. Raportul secției școlare. E. Raportul secției științifice. E. Proces verbal al ședinții secției economice ținută în 4 Iulie n. 1910.

Ședințele comitetului central: Ședința a IX-a, ținută în 10 Iulie n. 1911. Ședința a X-a, ținută în 5 August n. 1911. Ședința a XI-a, ținută în 10 August n. 1911. Literile fundamentale pentru „Fundațiunea Teodor Sandul”. Concurs pentru conferirea stipendiilor din „Fundațiunea Teodor Sandul”. Ilustrațiuni. Prețul: 2 cor. 50 fil.

Anunț

În comuna Curtici (Kürtös) com. Arad se află de închiriat

O casă

unde de 12 ani e o prăvălie. Casa e în locul cel mai bun, lângă piață și drum de țară. Deslușiri mai detaliate dă proprietarul casei

LIVIU ISPRAVNIC
Curtici.

con Tolstoi.

95

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Dar doctorul din Moscova nu a sosit încă. Nu face nimic, prințeso, liniștește-te, o să meargă să doftor.

În câteva minute mai târziu prințesa Maria auzi din ei cum se transporta ceva greu. Ea privi și văzu lachei ducând în camera prințesei Lisa un divan cat cu piele, care era în totdeauna în odaia prințului Andrei. Oamenii care-l duceau aveau fața gravă și umbră.

În agitatea ei, prințesa Maria când se așeza pe oliu, când deschidea o carte de rugăciuni, când se în genunchi în fața icoanelor. Spre marea ei, rugile ce le rostea nu reușeau s'o liniștească. Odată ușa odăii se deschise încet și bătrina

să sosească din Moscova o escortă de oameni călări și înarmați cu felinare, ca să-l călăuzească pe șoseaua comunală plină de gropi.

Prințesa Maria renunțase de mult să mai citească. Deodată, un bufnet de vânt deschise brusc una din ferestre, agită perdelele și împrăștiind în odaie frigul și zăpada, stinse candela.

Prințesa tresări, Niania se apropiă de geam și apăsându-se afară se sili să-l închidă la loc.

— Prințeso, sunt oameni pe șosea, spuse, ea fără să închidă fereastra. Văd felinare; e fără îndoială doftorul.

— Ah! Doamne, zise prințesa Maria, merg să-l întimpin; el nu știe rusește.

Ea și aruncă o broboadă pe cap și alergă întru întimpinarea medicului. Pe când străbătea vestibulul văzu în fața peronului un echipaj cu felinare. Ea ieși pe peron. Pe coloana balustradei era o făclie aprinsă pe care vântul o făcea să se scurgă.

Filip cu chipul speriat se ținea ceva mai jos cu o altă făclie în mână. Mai jos încă, pe scară, ea auzi pași și o voce cunoscută care întreba:

„Dar tata?”

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Aranjată cu mașinăriile cele mai moderne, cu putere electrică; spală, calcă și curăță albituri bărbătești și de dame și toffelul de lingerie cu prețuri moderate.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

Dare de seamă.

La petrecerea de vară »Serbătoarea portului românesc« aranjată în 6 August n. a. c. la scâl-zile din Mercurea de tinerimea română seacășană în scopul augmentării fondului »pentru ridicarea busturilor lui Eminescu și Barițiu«, au binevoit a contribui următorii:

I. Suprasolviri seara la casă: Eugen Pop Pecurariu protopop 12 cor., Sebeșam Constanțin de Colbasi 10 cor., Springam Dr. G. Macelariu adv. Mercurea 5 cor., Dna Dr. Macelariu Mercurea 3 cor., familia A. Macelariu propr. Sângatiu 7 cor., familia A. Păcurar protopop Mercurea 6 cor., Oclavian Sgimbea dir. de bancă Mercurea 6 cor.

Dr. Eugen Curta medic millt. Sebeș, familia P. Cordea preot Spring, Stefan Morariu preot Cunția, Mih. Mărginean preot Ungureni, Stanciu preot Ludoșul-mare, familia Pecurariu propr. Mercurea, Filip preot Reciu, familia Ciocan preot Bațalariu, Avram Grecu proprietar Cârna, familia Becicheri preot Boz, familia Miclea primariu com. Boz, N. Baciș industrial Mercurea, Ilie Beu preot Apoldul mic, familia Muntean not. Cărpiniș, Du mitru Șufană propr. Poiana, familia Suciu Spring, Ieronim Spornic dir. de bancă Ludoș, Grecu not. Reheu, C. Ghișe preot Rod, familia Deac preot Roșia-de Secaș, Dr. Schiaa adv. Mercurea, *toți câte 5 coroane.*

Familia Catilina Șugag, fam. Buda not. Contia, Simion Lupșa pant. Sebeș, familia Pop Ludoșul-mare, Ioan Pop preot Hasiag, Tatu teolog Sângatin, fam. Daian Sângatin, fam. Ioan Crăciun Dostat, fam. Opriș Armeni, fam. Ciugudean propr. Mercurea, fam. Predovicu preot Vingard *toți câte 4 coroane.*

Ioan Crăciun preot Spring 3 cor. 20 fil., Barbat Inv. Spring, Cristian Avram Inv. Dostat, David Inv. Presaca, fam. G. Pop Sebeș, familia Cismaș propr. Boz, frații Danila, Chetia, familia Oprean propr., Drașiod, familia Cabadaeff Ludoșul-mare, familia Cutean Sebeș, Simulesc Inv. penz. Mercurea, fam. Precup propr. Mercurea, familia Dr. Albu adv. Mercurea, familia Baga din Mercurea, D. Ivan Inv. Apoldul-de Sus, I. Neagu preot Drașiod, Br. Bánffy magistrul postal Mercurea *toți câte 3 coroane.*

Dșoara Ana Selștean Sebeș, Rafila Petrașc, Susana Sânteriu, Dna Lupan, Aurel Dobrin farmacist *toți din Sebeș, fam. Popa Cărpiniș, fam. Mărginean propr. Dostat, G. Lazar stud. med. Apoldul-de-sus, Ioan Ciugudean Mercurea, D. Baciș Mercurea, Margareta Jmberuș Sibiu, Mateiu Pop Inv. Boz, Cărpiniș Inv. Rehau, Alexiu Deac preot Sângatui, Sohalmi jude cerc. Mercurea *toți câte 2 coroane.**

Simion Badila not. dipl. Cunția, și fam Fleșier Mercurea *câte 1 cor. 20 fil.*

Ilie Cismaș Boz, Vas. Cismaș Inv. pensionat Boz, Miron Neagu stud. Topârcea, Giurgiu pract. notar Conța, Puțian Boz, Cărpinișan iur. Retău, Stefan stud. Sebeș, Mițiu stud. Ludoș, David cand. adv. Sebeș, Romul Borga stud. Nasaud, Bumbea pract. not. Apold, Petru Suciu Conța, Paștiu Drașiod, Gruzda Teuș *câte 1 coroană.*

Colectă cu pălăria dela mai mult 11 cor 30 fil. Șiau rescumpărat învătările:

Sp. D. Ionel Comșia mare comers Seliște, Ioan Lasitia ales preot Lancrăm, Teodor Pomițu privat Sebeș, *toți câte 5 coroane.*

George Trăilă protop. Timișoara, Simion Vlad Inv. Cut, Emil Bitea not. Cut, Ioan Tanase Inv. Poiana *câte 2 cor.*

Iosif Goia contabil Sebeș Ioan Bărsan comers. Drașov *câte 1 cor.*

S'au încasat total suma de 348 cor. 70 fil. s'au cheltuit suma de 165 cor. 70 fil.

restul de 183 cor. —

s'a expedit Oficiulul de cassă a »Asociațiunei« din Sibiu.

Primească și pre calea aceasta binevoitorii contribuitori mulțumită cea mai ferbinte a comitetului aranjator, atât pentru obolul dat în memoria marilor noștri bărbați Eminescu și Barițiu, cât și concursul dat modestel srbători a portului românesc. Mercurea (Scâlzile-sărâte), 20 August 1911.

Pentru comitetul aranjator:

Eugen Pop Pecurariu,
protopop-prezident.

I. Stanciu,
preot-controlor.

Ioan Neagu,
preot-cassar.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu,
„Tribuna“ institut tipografic, Nichin și s. r. a.

ANUNȚ.

La subsemnatul află aplicare cu 1 Oct. a. c.

Un comis și un învățăcel

în branșa de băcănie, coloniale și delicatose.

Aurel Velican
Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

BEISSZ

MIKSA

fabrică de

MOBILE

în
Oradea-mare-Nagyvárad
Galea Rákoczi-ut No 14.
(Lângă Apolo).

Anunț.

Intr'o comună mare nemțească (Oreșal) cu țirg de 2-ori la săptămână cu o împrejurime foarte mare și bogat se află de vânzare din cauza unei alte întreprinderi

o prăvălie

de modă, manufactură și galanterie.

Condițiunile sunt foarte ușoare. Ofertele sub Nr. «1000» sunt a se adresa la administrația Tribunei, Arad.

ANUNȚ.

Intr'o comună frunțasă românească din Bănat pentru creșterea și instruirea în limba română a unei fetițe de 7 ani, se caută o

învățătoare diplomată.

Condițiuni favorabile. Pe lângă salariu convenabil, va avea completă întreținere. Comuna e situată între două orașe, având gara în loc. Cele ce să interesează au a se adresa la administrația »Tribuna«.

— Excelența Sa s'a retras pe timpul nopții, răsunse un valet.

Apoi vocea mai spuse ceva și pașii se apropiară și se lămuriră mai bine.

„E Andrei! gândi prințesa Maria... Nu, aceasta e imposibil, ar fi prea supranatural“.

Și în aceeași clipă zări chipul prințului Andrei, învâluit într'o blană și cu gulerul plin de zăpadă.

Da, el era, palid, slăbit, cu fața schimbată, imblânzită, dar neliniștită. El urcă treptele și-și îmbrățișă sora.

— N'ați primit scrisoarea mea? întrebă el. Și fără să aștepte răspunsul care n'ar fi venit, căci prințesa nu putea vorbi, el se dete iar jos ca să-l ia pe medicul cu care se întâlnise la cea din urmă stațiune; apoi urcându-se din nou, în câteva sărutări, el își îmbrățișă încă odată sora.

IX.

Mica prințesă era întinsă pe perne și purta o scufiță albă. Durerile ei încetaseră. Părul ei negru se lipea în bucle dezordonate pe obraji ei umezi și înflăcărați; gurița ei fragedă cu buza acoperită de puf era întredeschisă și zâmbea cu veselie.

Prințul Andrei intră în odaie și se opri în fața ei, la piciorul divanului. Ochii strălucitori și plini de teamă copilărească ai micii prințese se opriră asupra lui fără să-și schimbe expresia. Ea-l vedea pe bărbatul ei dar nu înțelegea ce rost avea apariția lui în acele clipe.

Prințul Andrei ocoli divanul și își sărută soția pe frunte.

— Sufletelel meu, zise el — niciodată nu o numise astfel — Dumnezeu e milostiv!

Durerile reîncepură și medicul îl sfătui pe prințul Andrei să iasă din odaie. El intră la sora lui. Incepură să vorbească, dar la fiecare clipă se intrerupeau ca să asculte.

— Du-te, amicul meu, îi spuse prințesa Maria.

Prințul Andrei se duse din nou către nevasta lui și se așeză în odaia vecină. O servitoare ieși din apartamentul prințesei, cu chipul speriat și se tulbură ză-rindu-l pe prințul Andrei. Niște gemete sfâșietoare de animal inconștient îi răsunară la urechi. El rămase câteva clipe pe scaun, cu obrazul ascuns în palme, apoi se apropie de ușă fără să izbutească a o deschide.

— Nu, nu, îi strigă o voce îngrozită.

El se plimbă câțva prin odaie. Timp de câteva clipe gemetele încetară, când deodată un strigăt înspăimântător răsună.

Prințul Andrei dete fuga la ușă; strigătul încetă și el auzi plânsetele unui prunc.

Ușa se deschise. Medicul ieși fără haină, cu cămașa sumecată la brațe, palid, cu buzele tremurătoare. Prințul Andrei îi adresă cuvântul, dar medicul îl privi cu un aer aiurit și fără să-i răspundă își văzu de drum. Prințul Andrei dete fuga în camera soției lui. Ea zăcea

moartă în aceeași poziție în care o lăsase cu cinci minute mai înainte, și pe chipul ei incremenise aceeași expresie întrebătoare și speriată, cu toate că ochii erau nemișcați și fața albă ca ceara. Într'un colț de odaie, între mâinile albe și tremurătoare ale moașei miorlăia o mică ființă roșie și mișcătoare.

Cu două ceasuri mai târziu prințul Andrei intră în cabinetul tatălui său. Bătrînul prinț aflase totul. El sta lângă ușă, și când ea se deschise, înconjură cu brațele-i uscate gâtul fiului său într'o strînsoare pătimașă și plânse ca un copil.

După trei zile avu loc înmormântarea micii prințese. Pentru ași lua supremul adio, bătrînul prinț urcă treptele catafalcului. Moarta avea în coșciug aceeași expresie ca mai nainte cu toate că ochii îi erau închisi.

Bătrînul prinț se apropie de sicriu și sărută mânășita de ceară, încredințată pe piept.

(Va urma).

Illustrate cu motive românești și cu vederi din România ș. s. se pot căpăta la »Librăria Tribunei«

Fiți cu atențiune la firmă! **GYULAY KÁROLY**

Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —

TIMIȘOARA, Józsefváros, Hunyady u. 5.

— — (Lângă Casina »Délvidéki«.) — —

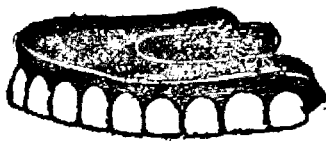
Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noi în mărime naturală, cu puneri de obiective speciale pentru interioruri, ac-tice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Ceice se provoacă la anunțul din »Tribuna« capătă 10% rabat. Fiți cu atențiune la firmă

890

Stefan Fekesházy

Institut de vâpștorie de haine și curățătorie chimic
Bistrița, Fötér 17. Lângă Primărie.

Primește: curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și albituri de pat; perdele și orice lucrări de branșă aceasta cu prețuri foarte ieftine.
Curățire și vopsitorie chimică de totfelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii și jachete fără ale desface; apoi materii de mobile, perdele dantele și altele.
Execuție promptă. Prețuri foarte moderate.

Scoaterea dinților, dinți artistici, poduri în gură, de aur, coroane, efeptuiește
QUIL REINHOLD
DENTIST,
pe lângă prețuri moderate și garanță
LUGOȘ, STR. BONNÁ CZ.

Iosif Mendel

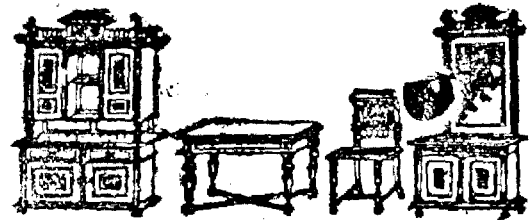
fabricant de mobile în Alba-Iulia
Gyulafehérvár.

Recomandă în atenția Onoratului public magazinul său bogat asortat.

Serviciu prompt, prețuri ieftine, garanță deplină.

MAGAZIN DE MOBILE Joan Réthi

timplar artistic pentru edificii și mobile, în Sibiu — N.-szeben, Elisabetg. 20.

Primește ori-ce lucrări pentru aranjamente de școale, biserici, magazine, birouri și locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pe lângă livrare promptă prețuri moderate și din material uscat. Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

M. Schromm
mehanic
Brașov — Brassó
Hosszú-utca No. 27.

Recomandă în atenția onor. public din loc și jur
marele său atelier mehanic aranjat în Brașov, Hosszú-utca 27, unde se efeptuiesc tot-felul de lucrări atingătoare în aceasta branșă, precum:
mașini de cusut, biciclete, gramofone și apaducte, pe lângă prețurile cele mai convenabile și execuție solidă și punctuală.

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

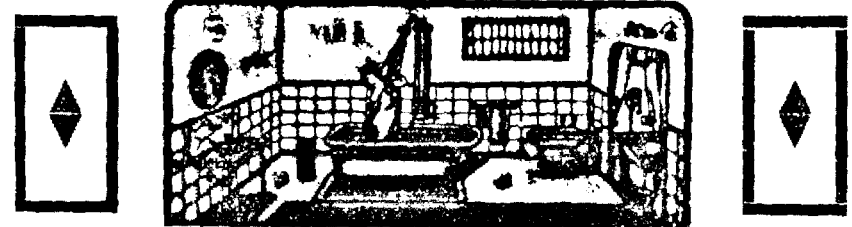
Recomandă pantofarilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de branșe, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

Rudolf Hiller, lăcătuș artistic și

Sibiu — Nagyszeben,

Atelierul: Rosenfeldgasse 6/a; Locuința: Wagnergasse 23

Primește lucrări de lăcătușerie, precum: grilaje la case noi, porți trepte, balcoane, îngrădituri la grădine și morminte. Casse de bani contra focului în ori-ce execuție. Telefoane de casă, telegrafe și sonerii electrice, apoi, apaducte, aranjament pentru camere de baie, closete și fântâni cu pompă pe lângă prețuri moderate și execuție artistică. Ori-ce reparaturi se efeptuiesc repede cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă garanță.

Vilhelm Connerth

NAGYSZEBEN — HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

Fabrică după diferite sisteme:

bănci de școală

conform celor mai moderne cerințe igienice, pregătește apoi

bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame pentru hărți; rame pentru desemn și dulapuri pentru școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

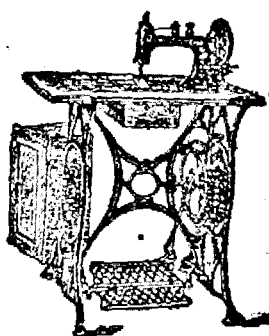
Georg Barthelmie

mehanic

Brașov, Strada Michael Weiss.

Mare depozit în mașini de scris, socotit și cusut, aparate electrice și fizice, gramofone, plăci și ace, precum și accesorii. Serviciu conștiincios. — Prețuri solide.

Anunță că la 1 Octomvre se va muta în strada Porții Nr. 41, colțul stradei Sfântului Ioan.

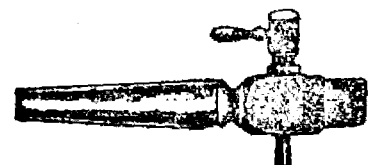
LÉVAY GYÖRGY

STRUNGAR

SZEGED, Püspök-tér 4.

Primește spre efeptuire și reparare totfelul de lucruri ce aparțin acestei branșe, precum: popice și bile, dopuri și slăvini (pipe) pentru buți gherghefuri p. lucru de mână, articole p. fumători, cămășuri, șpițuri etc.; bile și dacuri pentru biliard; domino, șah și totfelul de decorații, la mobile, etc., cuire ș. a.

Comandele se efeptuesc prompt și conștiincios.

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele aceleași.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plătire în rate.

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini, motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminaire cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura general comerctală.

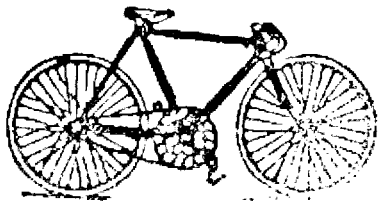
Pálmer Mátyás

Timișoara, Strada Jenő-Herceg Nr. 13

Bicicletele de re-
nu memondial:

THE CHAMPION
și **PREMIER**

cu osie campanilară

roată automată (cu frină liberă) se vând pelângă garanță de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii fără de nici o ridicare de preț în rate lunare de 12 și 15 cor. precum și

— părți alcătuitoare pentru biciclete —

ca gumă interioară și exterioră prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. În urma circulației mari unde în toată Austro-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus — în mare cu preț original de fabrică. —

Láng Jakab și fiul

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapesta, VIII., József-körut 41.

Filiale: Baross-tét 4 și în Buda, II., Margit-körut 6.
Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

Numai p. fumători

carl cu considerare țin la sănătatea lor dau zilnic câte 1—2 fil. mai mult:

Specialitate de club 120 foite 20 fil.

70 „ 12 „

O cutie de tuburi (100 buc.)

70 fil.

Marcă de scutire.

Se capătă pretutindenea.

Cine trimite adresa la

Halász Ferencz, Budapesta

Strada Nefelejts No 4.

primește două cărțițele gratuit

La sfaturile medicale, foitele nu sunt imprimate, dar cu toate aceste au o marcă de scutire și apoi semnătura fabricantului „MODIANO”.

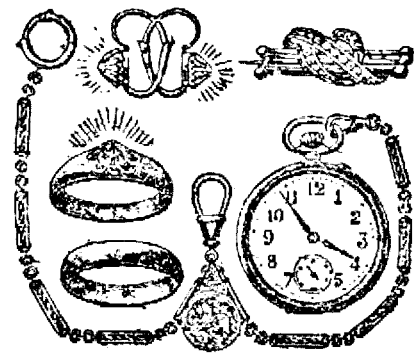
S'a deschis

Arad, Piața Libertății No 18.

Salon de haine bărbătești
J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță
Prețuri solide! — Serviciu prompt!

S'A DESCHIS

prăvălia de pardesie de dame

György Menyhért & Co.

Arad, piața Andrássy Nr. 8.

Nr. telefonului 855.

Vis-à-vis de biserica Minorităților.

Nr. telefonului 855.

Mare asortiment în noutăți englezești de cea mai elegantă formă; modele originale în pardesii de dame și domnișoare pe lângă prețuri ieftine, fixe. — Comandele după măsură se execută în timp scurt. — În provincie la cerere se trimite mostre.